

TARR
TURKISH ACADEMIC RESEARCH REVIEW



OTTO

2019

SARAYBOSNA

18-20 EKİM / OCTOBER

BİLDİRİ ÖZETLERİ | ABSTRACTS BOOK



Web: <http://turkishacademic.com>

e-posta: turkishcongress@gmail.com

TÜRK AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER KONGRESİ

TURKISH ACADEMIC RESEARCH REVIEW
INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY CONGRESS

المؤتمر الدولي المتعدد التخصصات المجلة التركية للبحوث الأكاديمية

Editör/Editor:
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞAHİN

Birinci Baskı: Aralık 2019

ISBN: 978-625-7992-20-6

OTTO Yayınları

Sertifika No: 33205

Sayfa Düzeni: Tavoos

Kapak: MAKGRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Ali ALBAYRAK (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Rıfat ATAY (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Ömer BOZKURT (Mardin Artuklu Üniversitesi)
Doç. Dr. Orhan GÜRSU (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Süleyman KARAMAN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Bahset KARSLI (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil ERDOĞAN (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Öğr. Gör. Kıyasettin ARSLAN (Akdeniz Üniversitesi)
Öğr. Gör. Encümen BAYRAM (Akdeniz Üniversitesi)
Öğr. Gör. Mustafa Mukadder İNCE (Akdeniz Üniversitesi)
Ar. Gör. Aziz KARABULUT (Akdeniz Üniversitesi)

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Numan ARUÇ (Makedonya Bilim ve Sanatlar Akademisi,
Makedonya)
Prof. Dr. Lütviyye ASGERZADE (Milli Bilimler Üniversitesi, Azerbaycan)
Prof. Dr. Sabina BAKŠIĆ (Saraybosna Üniversitesi, Bosna-Hersek)
Prof. Dr. Ivan BALTA (Osijec Üniversitesi, Hırvatistan)
Prof. Dr. Leyla BLİLİ (Manuba Üniversitesi, Tunus)
Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Hayri ERTEN (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Said HAŞİMİ (Umman Tarih Cemiyeti Başkanı, Umman)
Prof. Dr. Adnan JAHİC (Tuzla Üniversitesi, Bosna-Hersek)
Prof. Dr. Aleksandar KADIJEVIĆ (University of Belgrade, Sırbistan)
Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Ulvi KESER (Girne Amerikan Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk
Cumhuriyeti)
Prof. Dr. Oliver LEAMAN (Kentucky University, ABD)
Prof. Dr. Ebrahim Moosa (Notre Dame University, ABD)
Prof. Dr. Abdullah MUTAWA (Kral Suud Üniversitesi, Suudi Arabistan)
Prof. Dr. Ahmet ÖGKE (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim SADAVİ (Tunus Üniversitesi, Tunus)
Prof. Dr. Suheyl SAPAN (Kral Suud Üniversitesi, Suudi Arabistan)
Prof. Dr. Redzep SKRİJELJ (Novi Pazar Devlet Üniversitesi, Sırbistan)

Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdal TOPRAKYARAN (Universität Tübingen, Almanya)
Doç. Dr. Zaynabidin ACIMAMATOV (Osh Devlet Üniversitesi,
Kırgızistan)
Doç. Dr. Şahin AHMETOĞLU (Kırıkkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali ALBAYRAK (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Rıfat ATAY (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Liliana Elena BOŞCAN (University of Bucharest, Romanya)
Doç. Dr. Nihada Delibegović DŽANIĆ (Tuzla Üniversitesi, Bosna Hersek)
Doç. Dr. Hassen Abdullah ĞUNEYMAN (Kral Suud Ünivesitesi, Suudi Arabistan)
Doç. Dr. Orhan ĞÜRSU (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Süleyman KARAMAN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Bahset KARSLI (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Oksana KOSHULKO (Polotsk State University, Belarus)
Doç. Dr. Memli KRASNİĖI (Institute of Albanology, Kosova)
Doç. Dr. Abdulaziz Süleyman el-MUKBİL (Kassim Üniversitesi, Suudi Arabistan)
Doç. Dr. Zişan TÜRCAN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Yasin PİŞĖİN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Nadia YASEEN (Bagdad University, Irak)
Yrd. Doç. Dr. Camelia Elena CĂLİN (Spiru Haret Üniversitesi, Romanya)
Yrd. Doç. Dr. Hamza KARCİC (University of Sarajevo, Bosna-Hersek)
Yrd. Doç. Dr. Ercan Ömirbayev (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)
Yrd. Doç. Dr. Qoşqar SELİMLİ (Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan)
Yrd. Doç. Dr. Lamiye VAGİFKIZI (Azerbaycan Bilimler Akademisi)
Dr. Öğr. Üyesi Birgül BOZKURT (Mardin Artuklu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil ERDOĞAN (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Şeref Göküş (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Hatem CABBARLI (Azerbaycan Parlamentosu, Azerbaycan)

KONGRE SEKRETERYASI

Arş. Gör. Turan BAŞŞI (Akdeniz Üniversitesi) – turanbahsi@gmail.com
Arş. Gör. Tunahan ERDOĞAN (Akdeniz Üniversitesi) –
tunahanerdogan1234@hotmail.com
Arş. Gör. Yusuf Ziya BAL (Akdeniz
Üniversitesi) - yusufziyabal@akdeniz.edu.tr
Arş. Gör. Fatma MADEN (Akdeniz Üniversitesi) – fmaden@akdeniz.edu.tr

Çöven Ekstraktı Tozunun Dondurmanın Fizikokimyasal, Reolojik ve Duyusal Özellikleri Üzerine Etkisi

Ayşe Kocacık - Zekai Tarakçı

Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü

ÖZET

Caryophyllaceae (*Caryophyllaceae*) familyasının bir üyesi olan Çöven (*Gypsophila arrostii*), ekonomik değeri olan otsu bir bitkidir. Gıda endüstrisinde helva ve lokum üretiminde ve saponin içeriği nedeniyle kimya endüstrisinde sabun ve deterjan üretimi için kullanılır. Bu çalışmanın amacı, Çöven ekstraktı tozu ilavesinin, dondurmanın fizikokimyasal ve duyusal özellikleri üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaçla, farklı seviyelerde dondurma miksine emülsifiyeleştirici olarak farklı seviyelerde çöven tozu ve mono gliserit ilavesiyle dondurma örnekleri üretildi. Dondurmanın doku, taşma, ilk damlama ve erime süreleri fiziksel olarak, pH, titre edilebilir asitlik, kuru madde, yağ, protein oranları kimyasal olarak ve dondurma örneklerinde renk ve görünüm, doku ve tutarlılık, tat ve koku, genel kabul edilebilirlik gibi duyusal özellikler incelenmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, çöven tozunun pH, titre edilebilir asitlik, kuru madde, yağ, protein ve rengi değerleri (L, a, b) üzerindeki etkisi önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Çöven ekstraktı tozunun mikse eklenmesinin dondurma doku analizi üzerindeki etkisi taşma, ilk damlama ve erime süreleri gibi reolojik ve duyusal özellikleri etkisi önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Duyusal değerlendirme puanlarına bağlı olarak panelistler çöven ekstraktı tozu ile üretilen dondurma örneklerini beğendiler. Sonuç olarak, çöven ekstraktı tozu dondurma üretiminde tek başına bir stabilizatör olarak veya diğer stabilizatörlerle birlikte kullanılabilirliği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: dondurma, doğal yüzey aktif maddeler, stabilizatör

Effect of Gypsophila Extract on Physicochemical, Rheological And Sensory Properties Of Ice Cream

ABSTRACT

Gypsophila arrostii, a member of the *Caryophyllaceae* (*Caryophyllaceae*) family is an herbaceous plant that is economic value. It is used for production of halva and Turkish delight in the food industry and for manufacturing of soaps and detergents in the chemical industry due to its saponin content. The objective of this study is to investigate the effect of Gypsophila extract addition on the physico-chemical, sensory properties of ice cream. For this purpose, ice creams were produced with addition of the different level of Gypsophila extract and mono glyceride types of emulsifiers. The physical (texture, overrun, first dripping and melting times), chemical (pH, titratable acidity, dry matter, fat, protein), sensorial (colour and appearance, texture and consistence, taste and odour, general acceptability) and properties of ice creams were investigated.

According to the results, while the effect of Gypsophila extract on the pH, titratable acidity, dry matter, fat and protein colour (L, a, b) values were found insignificant ($p>0.05$), the addition of Gypsophila extract were found significant effect on the texture, overrun, first dripping and melting times, rheological and sensorial properties of ice creams ($p<0.05$). As a result of the sensory evaluation of the panellists, the panellists depending on the sensory evaluation scores liked the product with Gypsophila extract. Consequently, it can be said that Gypsophila extract could be used as a stabilizer alone or together with other stabilizers in the production of ice cream.

Keywords: ice cream, natural surfactants, stabilizer

Geleneksel Çerkez Peynirine İlave Edilen Baharatların Olgunlaşmaya Etkisinin Belirlenmesi

Zekai Tarakçı - Yusuf Emre Gezmiş

Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü

ÖZET

Bu çalışmada, biri kontrol örneği olmak üzere geleneksel yöntemle beş çeşit Çerkez peyniri üretilmiştir. Kontrol grubu peynir örneklerine baharat ilave edilmemiş olup, diğer dört peynir pıhtısına kullanılan süte göre % 0.5 olacak şekilde karabiber, kişniş, fesleğen ve çörek otu baharatları ilave edilerek peynire işlenmiştir. Üretilen peynirler vakum paketlenerek $7\pm 1^{\circ}\text{C}$ 'de 90 gün süreyle olgunlaştırılmıştır. Olgunlaşmanın 2., 30., 60. ve 90. günlerinde peynirlerden örnekler alınarak kuru madde, yağ, pH, titrasyon asitliği, tuz, toplam protein, olgunlaşma oranı, protein olmayan azot oranı, elektroforetik kazein fraksiyonları, tekstürel ve duyuşal özellikleri belirlenmiştir.

Elde edilen veriler istatistiksel olarak peynir çeşidi ve olgunlaşma süresi bakımından karşılaştırılmıştır. Tekstür profil analizinin dış yapışkanlık, iç yapışkanlık, elastikiyet ve esneklik parametreleri değerlerinde olgunlaşma süresince önemli farklılıkların olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$). Ancak diğer tüm değerlerde istatistiksel olarak önemli farklılıklar belirlenmiştir ($P<0.01$).

Duyuşal değerlendirme sonucunda panelistlerin verdiği puanlara bakılarak 60. güne kadar olgunlaştırılmış peynirlerin taze peynire göre daha çok beğeni aldığı, ancak 90. günde beğenin azaldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kontrol peyniri ile çörek otu ilaveli peynirlerin diğerlerine kıyasla daha çok beğenildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Baharat, Çerkez peyniri, olgunlaşma

Determination Of The Effects Of Spices On The Ripening Of Traditional Circassian Cheese

ABSTRACT

In this study, using traditional method five types of Circassian cheese were produced including the control sample. While the control sample had no spices, black pepper, coriander, basil and black cumin spices were added to the at 0.5% based on the quantity of milk used. The cheeses produced were vacuum packed and ripened at $7\pm 1^{\circ}\text{C}$ for 90 days. In the 2nd, 30th, 60th and 90th days of the maturation; dry matter, fat, pH, titratable acidity, salt, total protein, ripening index, non-protein nitrogen ratio, electrophoretic casein fractions, textural properties and sensory analysis were performed.

The data obtained were compared statistically in terms of cheese type and ripening time. It was found that there was no significant difference in the values of external adhesion, internal viscosity, elasticity and elasticity parameters during the maturation period ($P > 0.05$). However, there were statistically significant differences in all other values ($P < 0.01$).

As a result of the sensory evaluation, it was observed that the 60 day-ripened cheeses were more appreciated than the fresh cheeses however, 90 day-ripened cheeses had lower scores. In addition, the sample of black cumin with the addition of black cumin sample stands out as acclaim. In addition, it was determined that the control cheese and black cumin added ones added ones had higher scores.

Keywords: Spices, Circassian cheese, ripening

1,2,3,4-Tetrahidroksi-1,2,3,4-Tetrahidronaftalinlerin Stereospesifik Sentezi¹

Latif Kelebekli - Fatma Zehra Yılmaz

Ordu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü

ÖZET

Konduritoller (cyclohex-5-en-1,2,3,4-tetrol) biyolojik olarak aktif bileşiklerin sentezi için başlangıç materyali olarak, polihidroksi bileşiklerin değerli sınıfını oluşturur [1,2]. Benzokonduritoller (1,2,3,4-tetrahidroksi-1,2,3,4-tetrahidronaftalinler) konduritollerin C=C bağının formal olarak bir aromatik halka ile değiştirildiği konduritol türevleridir. Birçok sayıda konduritol ve benzokonduritol türevinin, antifeedant, antibiyotik, anti-leukemik ve büyüme düzenleyici aktiviteye sahip olduğu bilinmektedir [1,2].

Son zamanlarda, bizde benzokonduritol-C türevinin regio- ve stereospesifik sentezini çalıştık [3]. Böylece, 2-bromofenol varlığında oksabenzonornadinin Rodyum katalizörlüğü varlığında bir reaksiyonu sonucu bir Benzokonduritol C türevinin regio- ve stereospesifik sentezi elde edildi.

Bu çalışmada, Benzoconduritollerin stereoseçici bir sentezi başarıyla yapıldı. Oksabenzonornadienin oksidasyonu, ardından asetik anhidrit / piridin veya asetil klorür / metilen klorür kullanılarak asetilasyonu sonucu ekzo-diasetat bileşiği yüksek verimle elde edildi. Hedef bileşiklere geçmek için eldeki diasetat bileşiği, asetik anhidrit ile asit katalizörlünde halka açılması reaksiyonu sonucu benzoconduritol C ve D tetraasetatları halinde elde edildi. Benzoconduritol C ve D tetraasetatlarının amonolizi sonucu hedef bileşikler olan benzokonduritol C ve D (ya da 1,2,3,4-tetrahidroksi-1,2,3,4-tetrahidronaftalinler) sentezlendi. Halka açılması yoluyla regioizomerik ürünlerin oluşumu için, bir mekanizma da önerildi. Sentez aşamasında elde edilen tüm ara maddelerin tamamının yapıları karakterize edildi ve stereokimyası belirlendi.

1 Bu çalışma, Ordu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi (BAP) (Proje No: B-1908) tarafından desteklenmiş olup, maddi desteklerinden dolayı Ordu Üniversitesi kurumlarına teşekkür ederiz.

Anahtar Kelimeler: Benzokonduritoller, Konduritol, Oksabenzonorbordien, Nükleofilik substitüsyon, epoksit halka açılması

Kaynaklar

- [1] J. Duchek, D.R. Adams, T. Hudlicky, Chem. Rev. 111 (2011) 4223–4258;
 [2] M.S. Gültekin, M. Celik, M. Balci, Curr. Org. Chem. 8 (2004) 1159–1186;
 [3] L. Kelebekli, J. Chem. Res. 2 (2008) 104–106.

Stereospecific Synthesis Of 1,2,3,4-Tetrahydroxy-1,2,3,4-Tetrahydronaphthalen²

ABSTRACT

Conduritols (cyclohex-5-ene-1,2,3,4-tetrols) are a class of polyols valuable as starting materials for the synthesis of biologically active compounds [1,2]. Benzoconduritols (1,2,3,4-tetrahydroxy-1,2,3,4-tetrahydronaphthalenes) are derivatives of conduritol in which the C=C bond of the conduritols is formally replaced by an aromatic ring. A number of conduritol and benzoconduritol derivatives have been found to possess antifeedant, antibiotic, antileukemic, and growth-regulating activity [1,2].

Recently, we reported the regio- and stereospecific synthesis of benzoconduritol-C derivative [3]. Benzoconduritol C derivative has also been achieved by a fully regio- and stereospecific Rhodium catalysed reaction of oxabenzonorbordien in the presence of 2-bromophenol. The stereoselective synthesis of Benzoconduritols are reported. Oxidation of oxabenzonorbordien followed by acetylation with acetic anhydride/pyridine or acetyl chloride/methylene chloride gave the corresponding exo-diacetate compound. Acid-catalysed ring opening of epoxide with acetic anhydride to produce benzoconduritol C and D tetraacetates followed by ammonolysis furnished the desired benzoconduritol C and D, (1,2,3,4-tetrahydroxy-1,2,3,4-tetrahydronaphthalenes), respectively. A proposed mechanism for the formation of regioisomeric ring-opened products has been included. All the intermediates were fully characterized, and the absolute stereochemistry assigned by spectrometric methods. The structures of all synthesized compounds were characterized by spectroscopic methods.

Keywords: Benzoconduritols, Conduritol, Oxabenzonorbordien, Nucleophilic substitution, Ring opening of epoxide

References

- [1] J. Duchek, D.R. Adams, T. Hudlicky, Chem. Rev. 111 (2011) 4223–4258;
 [2] M.S. Gültekin, M. Celik, M. Balci, Curr. Org. Chem. 8 (2004) 1159–1186;
 [3] L. Kelebekli, J. Chem. Res. 2 (2008) 104–106.

² This study is supported by a grant (Project Number: B-1908) from Scientific Research Projects Committee of Ordu University.

Sırat Köprüsü Sultan Galiyev Romanının Tahlili

Dr. Öğretim Üyesi Ali Algül

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
a.algul@yahoo.com

ÖZET

Renad Muhammedi tarafından yazılan *Sırat Köprüsü Sultan Galiyev*, 1986-1992 arasında olmak üzere altı yıllık bir çalışmanın sonucudur. Tatarca kaleme alınan romanı, Türkiye Türkçesine Mustafa Öner çevirir. Yapıt, **Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından da 1993'te Türkiye'de yayımlanır**. Renad Muhammedi 444 sayfadan oluşan romanını yazarken Rus belgelerinden, mahkeme tutanaklarından, Mirseyit Sultan Galiyev'in kişisel mektuplarından yararlanır. Bu nedenle yapıt, roman türleri içinde belgesel roman özelliği gösterirken diğer yandan da tarihsel bir kişiyi ve olayları konu edindiği için tarihsel roman ve biyografik roman özelliklerini de taşır. **İçerik bakımından** romanda bir Tatar Türkü olarak milliyetçilik, Bolşevizm, Sosyalizm, Komünizm arasında gel gitler yaşayan ve her ulusun kendi bağımsız devletini kurmasının doğruluğuna inanan Mirseyit Sultan Galiyev (1892-1940)'in on bir yaşından ölüncüye kadar geçen bazen hareketli, bazen sıkıntılı, bazen de coşkulu hayatı kurgu **dünyasına taşınır**. Renad Muhammedi bir yandan Mirseyit Sultan Galiyev'i anlatırken öbür yandan da Rus'da 1917 Ekim Devrimi'nin öncesinde ve sonrasında ortaya çıkan olayları, Tatarların ulus olma yolunda yaşadıkları sıkıntıları da kronolojik olarak okura sunar. Çalışmada öncelikle özeti verilen yapıtın **çözümlemesi yapılmaktadır**.

Anahtar sözcükler: Sultan Galiyev, roman, analiz

Analysis Of Sultan Galiyev Novel Of Sirat Bridge

ABSTRACT

The Sirat Bridge Sultan Galiyev, written by Renad Muhammedi, was the result of a six-year study between 1986 and 1992. Tatar penned received novel, Turkey Turkish Mustafa Suggest translation. Artwork, by the Turkish World Research Foundation published in 1993 in Turkey. Renad Muhammedi uses his Russian documents, court proceedings and personal letters of Mirseyit Sultan Galiyev while writing his 444 page novel. For this reason, while the documentary features a novel within the genres of the novel, on the other hand, it carries the characteristics of historical novels and biographical novels as it deals with a historical person and events. In terms of content in the novel as a Tatar nationalism, Bolshevism, socialism, and Communism between the tide and the lives of every nation believing the truth of creation of independent states mirseyit own Sultan Galiyev (1892-1940) was from the age of eleven last until death, sometimes moving, sometimes troubled, life, sometimes impetuous moved into the world of fiction. His sometimes troubled, sometimes enthusiastic life moves into the world of fiction. On the one hand, Renad Muhammedi tells Mirseyit Sultan Galiyev chronologically the events that occurred before and after the 1917 October Revolution in Russia, as well as the difficulties of Tatars on becoming a nation. In the study, firstly the analysis of the work which is summarized is done.

Keywords: Sultan Galiyev, novel, analysis

Pierre Corneille'in Le Cid Adlı Yapıtıyla Abdülhak Hâmit Tarhan'ın Nesteren Adlı Yapıtı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma

Dr. Öğretim Üyesi Ali Algül

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
a.algul@yahoo.com

ÖZET

Karanlık çağlarda her ulus özgün kaynaklarıyla yetinirken göçlerin başlaması, yazının bulunması, ticaretin gelişmesi ve savaşlarla birlikte ulusların birbirleriyle etkileşimleri de başlar. Bilimde, ticarete, askeri alanda görülen alışveriş sanatları da yakından etkiler. Günümüze yaklaştıkça da gelişen teknoloji ve iletişim yolları sonucunda bilim gibi sanat da evrenselleşir. Türkçede üzüm üzümüne baka baka kararır şeklinde bir atasözü bulunmaktadır. Bu sözde geçen "kararır"ı olgunlaşmak olarak düşünecek olursak ulusların birbirlerinden etkilenmelerinin sanatın evrenselliğini koruması bakımından ve daha yetkin yapıtların yaratımında hayati bir rol oynadığı görülecektir. Dünyada yaşanan ve oldukça da olağan karşılanan etkilenme, Türk edebiyat tarihinde de ortaya çıkar. Tanzimat Fermanı sonrasında görülen Yeni Türk Edebiyatı da, büyük oranda Fransız edebiyatı olmak üzere Avrupa edebiyatlarının etkisinde doğar, gelişir ve zamanla da özgün kimliğine ulaşır.

Tanzimat devri edebiyatçıları arasında yer alan Abdülhak Hâmit Tarhan, içinde bulunduğu yenileşme döneminin koşullarına uygun olarak ilk yapıtlarını verir. Bu nedenle yapıtlarında Batı edebiyatlarının etkisi görülür. Bu edebiyatlar içerisinde de Fransız ve İngiliz edebiyatları baskındır. *Sardanapal* adlı eserinde İngiliz şair Lord Byron'un etkisi açıktır. Üstelik yapıt adları bile aynıdır. Bu çalışmada ele alınan *Nesteren*'de ise Fransız edebiyatı etkileri söz konusudur. Abdülhak Hâmit Tarhan, *Nesteren* adlı yapıtında Pierre Corneille'in *Le Cid* adlı yapıtının etkisi altındadır. Çalışmada önce esinlenme ve etkilenme gibi kavramlar irdelenir. Sonra Abdülhak Hâmit'in Pierre Corneille'den tema ve bi-

çim yönünden nasıl etkilendiği günışığına çıkarılırken öte yandan da iki yazar arasındaki farklar belirtilmektedir.

Anahtar sözcükler: Etkilenme, *Le Cid*, *Nesteren*, karşılaştırma

A Comparative Study on *Le Cid* by Pierre Corneille and Abdülhak Hâmit Tarhan's *Nesteren*

ABSTRACT

In the dark ages, while each nation is content with its original resources, interactions between nations begin with the beginning of migrations, the discovery of literature, the development of trade and wars. The shopping arts in science, trade and the military field are also closely influenced. As we approach the present day, as a result of developing technology and communication ways, art becomes universal as well as science. There is a proverb in Turkish in the form of grapes turn black. If we think of this so-called “darkening” as maturation, it will be seen that the influence of nations on each other plays a vital role in preserving the universality of art and in creating more competent works. The influence that is experienced in the world and which is regarded as quite ordinary also occurs in the history of Turkish literature. The new Turkish literature seen after the Tanzimat edict is born and developed under the influence of European literatures, mostly French literature, and eventually reaches its original identity.

Abdülhak Hâmit Tarhan, one of the Tanzimat period literati, gives his first works in accordance with the conditions of the period of renewal. For this reason, the influence of Western literatures is seen in his works. French and English Literatures predominate in these literatures as well. The influence of the English poet Lord Byron in his work *Sardanapal* is evident. And even the names of the works are the same. *Nesteren's* influence on French literature is mentioned in this study. Abdülhak Hâmit Tarhan is under the influence of Pierre Corneille's *Le Cid* in his work *Nesteren*. First, concepts such as inspiration and influence are examined in the study. Then it is revealed how Abdülhak Hâmit was influenced by Pierre Corneille in terms of theme and form, while on the other hand the differences between the two authors are stated.

Keywords: Influence, *Le Cid*, *Nesteren*, comparison

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜMENİN POLİTİK EKONOMİSİ THE POLITICAL ECONOMY OF CLIMATE CHANGE AND SUSTAINABLE GROWTH

Dr. Senem K. Dışkaya¹

Özet

Klasik ve neoklasik ekonomi teorisinin uygulanması ile teşvik edilen yüksek tüketim, hızlı nüfus artışı, fosil yakıtla dayandırılan endüstrileşme, ormansızlaştırma, su kaynaklarının kirletilmesi ve israfı, aşırı tarım faaliyetleri ve zararlı tarım ilaçları ile çevresel tahribat yeryüzünün jeokimyasal ve biyolojik süreçleri arasındaki geri besleme mekanizmalarını yıkıp iklim değişikliğine neden olmuştur. Sürdürülebilir şekilde enerji, tarım ve su kullanımı sağlanıp, çevresel tahribat, ormansızlaşma ve iklim değişikliği önlenemezse tarım ve balıkçılıkta ürün veriminin azalmasının nedeniyle su ve gıda kıtlığının yanı sıra ülke ekonomilerinin zarar görmesi sonucunda ülkeler arası daha büyük göç ve çatışmaların meydana gelme riski bulunmaktadır. Bu çalışmada sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketimden kaynaklanan iklim değişikliği ve çevresel tahribat politik ekonomi düzeyinde incelenmektedir. Bu incelemede, soruna büyük ölçüde neden olan ülkelerin çevresel işbirliği içinde olmadıkları görülmektedir. Bu da soruna, ülkelerin kendi içlerinde bireysel düzeyde çözümlerle ya da sadece belli ülke grupları çerçevesinde adaptasyon araçlarıyla yaklaşılmasına neden olduğu için etkin bir küresel çözüm olasılığını zorlaştırmaktadır. Bu doğrultuda sorunun çözümü için; enerji, altyapı, tarım, ormancılık ve suyla ilgili düzenlemeleri bütün dünya ülkelerinde zorunlu kılan, bütüncül yaklaşımlı politikaların uygulanması ve ülkelerarası bilgi alışverişinin kolaylaştırılması gerekli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Endüstrileşme, İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Kalkınma, Politik Ekonomi

1 Marmara Üniversitesi, Uluslararası İktisat, senemdis@hotmail.com

PARA KRİZİ MODELLERİ VE KISITLARININ ANALİZİ AN ANALYSIS OF CURRENCY CRISIS MODELS AND ITS LIMITATIONS

Dr. Senem K. Dışkaya¹

Özet

Para krizleri, ülkelerin bazı makroekonomik politikaları sonucunda temel ekonomik göstergelerde bozulmalar olduğunda ya da reel işlemlere konu olmayan büyük miktarda fonlar piyasalarda dolaştığında, döviz kurunda keskin bir çöküş olduğunda, ekonomide büyümenin azalması, işsizliğin artması, bankaların çökmesi gibi etkilere ifade edilmektedir. Farklı ülkelerdeki özelliklere rağmen yaşanan deneyimlerde görülen benzerlik, göz ardı edilemeyen sorun ve maliyetler, yeterince derinliğin oluşmadığı finansal piyasalar ve sistemin zaaflarından yararlanmak isteyen kişi ve kurumların bulunması krizlerin arkasındaki etkenlerin anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda para krizlerini açıklamaya ve öngörmeye yönelik dört nesil teorik kriz modeli bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı bu modelleri incelemek ve uygulamalı çalışmalarda ulaşılan sonuçların etkinliği hakkında bir değerlendirme yapmaktır. Bu modellerde krizlerin önceden tahmin edilebilmesi için çeşitli ekonomik değişkenler gösterge olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, ekonomik göstergeler bir krizi işaret etmese bile kriz çıkabilmekte, teoriler ve ekonometrik modellerde krizler önceden öngörülememektedir. Bu doğrultuda, ekonomilerdeki yapısal kırılmanın zincirleme risklere yol açabileceği, yabancı sermayenin ise bu riskleri davet olarak görebileceği öngörüsüyle bu kırılmanın azaltılması için makroekonomik temel göstergelerde iyileşme sağlanmasına yönelik tedbirler alınması, sermaye girişlerine yönelik kontrollerin yapılması ve bağlayıcı kurullarla güçlü denetim sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Para Krizi Teorileri, Makroekonomik Göstergeler, Yapısal Kırılma

1 Marmara Üniversitesi, Uluslararası İktisat, senemdis@hotmail.com

Altay Dil Varsayımı Bağlamında Sarı Uygur Türkçesi ve Şıra Yugur Moğolcası Dil İlişkisi

Yrd. Doç. Dr. Mousa Rahimi¹

Özet

Türklerin ve Moğolların eskiden beri birbirleriyle sıkı ilişkide oldukları bilinmektedir. Bu ilişki sonucunda iki dilin de birbirinden derin etkilenmeleri olmuştur. Bu etkilenmeler sadece söz varlığında kalmamış, fonolojik, morfolojik ve sentaktik düzeyinde de gerçekleşmiştir. Türkler hareketli bir millet oldukları için tarih boyunca Moğol, Tunguz, Fin, Slav, Hint-Avrupa, Arap ve Farslarla temasta bulunup onların dillerini etkilediği gibi dillerinden de etkilenebilmiştir. Bu etkileşimin derin izlerini yalnız art zamanlı ve karşılaştırmalı dil biliminde değil ayrıca onların inanç, sosyal hayat, düşünce biçimi ve yaşam tarzlarında da aramak gerekir.

Dil sınıflandırmasında aynı gruba ait olan Sarı Uygur Türkçesi ve Şıra Yugur Moğolcasının eklemeli bir dil olmaları, yapım ve çekim benzerlikler, zamirlerde ve söz varlığındaki ortaklıklar gibi hususlara araştırmacılar değinmiştir. Genetik akrabalıktan ziyade dil teması sonucu ortaya çıkan benzerlikler ve değişimin üzerinde durmaya çalışan bu yazıda bütün dillerin tarihinde bir karışmanın olabileceği gibi bu iki Altay dilinde de dil değişiminin birçok seviyelerinde gerçekleştiğinin tespitine çalışılmıştır.

Bir dilin tarihini o dili konuşanların tarihinden ayıramadığımız için biz bu çalışmada Türk ve Moğolların hem tarihine hem dil teması sonucu oluşan ortaklıklara hem rekonstraksiyon olarak varsayılan Ana Alalayca'yı (Proto-Altai) göz önünde bulundurduk.

Anahtar Sözcükler: Altay Dil Varsayımı, Kültürel Dil Bilimi, Sarı Uygur Türkçesi, Şıra Yugur Moğolcası.

1 Tahran Allameh Tabataba'i Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Tahran/İran, rahimi.musa@gmail.com, musarahimi@atu.ac.ir

Language Contact Between Yellow Uyghur Turkish and Shira Yugur Mongolian in the Context of Altaic Language Hypothesis

Abstract

Turks and Mongols are known to be tightly integrated with other for long years. As a consequence of this relationship, both of these two languages have been deeply affected. These impacts have not only occurred at the level of terminology but also at phonological, morphological and syntactic levels. Since Turks have been a hard-working nation throughout the history, they have been in contact with Mongolian, Tungus, Finnish, Slavic, Indo-European, Arab and Persian people and they have affected their languages as well as being affected by their languages. For finding the deep traces of these effects, not only is there a need to compare diachronically and linguistically but there should be an investigation on their faith, social life, thinking manners and ways of life.

Since Yellow Uighur Turkic and Shira Yugur Mongolian languages belong to the same group and they are both of additive languages by a language classification, the researchers have pointed out some similarities between pronouns, structures, conjugations, and words. Rather than genetic kinship, the similarities coming from language contacts, and like mixtures in the history of other languages, this paper has tried to prove the language changes in its many levels on these two Altaic languages.

Because it is not possible to separate a language's history from the speakers of that language, we have considered the history, language contacts' commonalities and the Proto-Altaic in terms of reconstruction.

Key words: Altai language, cultural linguistics, Turkic Yellow Uyghur language, Mongolian Sira Uyghur language.

Tertîbu'l-Ulûm ve Kevâkib-i Seb'a'daki Medrese Kademeleri Benzerliği Üzerine

Doç. Dr. Nazife Nihal İnce | Prof. Dr. Rıfat Atay

İslam tarihinde ilk olarak Selçukluların uygulamaya koyduğu düzenli medreseler, Osmanlılar tarafından bazı değişiklikler ilave edilerek devam ettirilmiştir. Düzenli medreselerin müfredatı değişse de müfredatın belirlenmesinde etkili olan kademe anlayışı bu medreselerin ortak özelliği olmuştur. Medrese kademelerine isim veren Ebu Hamid el-Gazzâlî'yi örnek alan Saçaklızâde Mehmed Efendi de *Tertîbu'l-ulûm* adlı eserinde ilimleri kademelere göre sıralar. Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin vefatından (1732) dokuz sene sonra Reisül-Küttâb Mustafa Efendi tarafından yazdırıldığı anlaşılan Kevâkib-i seb'a isimli metin ise birinci bölümünde ilimleri sınıflandırırken ikinci bölümde söz konusu ilimlerin hocalardan tahsil edilirken riayet edilmesi gereken sıraya değinir. Saçaklızâde'nin tertibine benzer bir tertip yapan bu eser 1741 yılında kaleme alınmıştır. Konuyla ilgili benzer eserlerde görülmeyen bu tertip Saçaklızâde'nin kendisinden sonraki geleneğe etkisi açısından hayli ilgi çekicidir. Çalışmamızda bu iki eser arasındaki benzerlikleri, farkları ve etkilenme durumunu ortaya çıkarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Tarihi, Medreseler, Müfredat Tertibi, Saçaklızâde, Kevâkib-i Seb'a

On the Similarities of Madrasa Stages Between Tartîb al-ULûm and Kawâkib-i Sab'a

The orderly madrasas, which was conducted first by the Seljuks, was made to continue during the Ottomans with slight differences. Although the curriculum of regular madrasas was different, the idea of staging, which was very important in determining the curriculum, was the common feature of these madrasas. Sachaklizâda Mehmed Efendi, following al-Gazali, who named these stages, classified the disciplines according to these stages in his book, *Tartib al-ulûm*. Whereas *Qawaqib*, a text which understood to be written by the command of the Master Clerk/ Rais al-Kuttâb Mustafa Efendi, nine years after the death of Sachaklizâda Mehmed Efendi (1732), classifies the sciences in its first

chapter and in the second, lists the order of disciplines that should be followed in learning from the teachers. This text, which lists the stages in a similar way to Sachaklizâda's, was written in 1741. This staging, which is not found in other similar books in the field, is remarkable in terms of the impact of Sachaklizâda on the coming tradition. In this paper, we will put forth the similarities, the differences and the influence between the two texts.

Keywords: History of Education, Madrasas, Staged Curriculum, Sachaklizâda, Kawâkib-i Sab'a

BİR TEFSİRCİ OLARAK İBN RECEB EL-HANBELÎ

Araş. Gör. Aziz Karabulut

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Temel İslam Bilimleri Tefsir Anabilim Dalı
aziz.karabulut0758@gmail.com

VIII/XIV. asır İslâm dünyasının önemli simalarından bir olan İbn Receb, çok yönlü birisi olup dönemin önde gelen Hanbelî âlimlerindendir. İlköğrenimini muhaddis olan babasından alan İbn Receb, küçük yaştan itibaren ilim meclislerinde büyümüştür. Çocukluğunda ailesiyle birlikte Dımaşk'a göçmüş ve hayatının büyük bir bölümünü burada geçirmiştir. Dımaşk ve Kudüs'te hicri VIII. yüzyılda Hanbelîlerin lideri konumuna yükselecek seviyede ilmî bir yetkinliğe sahip hale gelmiştir. Özellikle fıkıh ve hadiste görüşlerine değer verilen bir kimse olup genel olarak itikadî konularda selef çizgisini takip eden bir bilginidir.

Hadis ilminde zamanının otoritesi olan İbn Receb el-Hanbelî, fıkıh, usul, kelam, ahlak ve tarih gibi pek çok alanda eser te'lif etmiştir. İbn Receb'in kalem oynattığı diğer bir alanda tefsirdir. Tefsir ile ilgili *Ravâiu't-tefsir el-câmi' li't-tefsiri'l-imam İbn Receb el-Hanbelî*, *Tefsîru sûreti'n-Nasr* ve *Tefsîru sûreti'l-İhlas* isimli eserleri vardır. İbn Receb'in hadis, fıkıh ve kelam gibi yönleri birçok araştırmaya konu olup gün yüzüne çıkarılmıştır. Ancak tefsircilik yönü bu noktada ihmal edilmiş olup araştırılmaya ihtiyacı duymaktadır. Bundan dolayı bu tebliğde müellifin tefsir eserleri incelenerek elde edilen bulgulardan hareketle analiz ve sentez yoluyla İbn Receb'in tefsircilik yönü ortaya konulmaya çalışılacaktır.

ANTALYA ÇİFTÇİLERİNDE HALK İNANISLARI ÖRNEKLERİ

Bahset KARSLI¹

Tebliğin konusu, tarımsal faaliyette bulunan çiftçilerin halk inanışları algılarını analiz etmektir. Çiftçilerin halk inanışları, ziraat ve ilahiyat alanları için önemli sonuçları barındıracak niteliktedir. Çiftçilik mesleğinin tarihte olduğu gibi bugün de insanlık için önemini korumaktadır. Söz konusu önem bu çalışma özelinde çiftçilerin halk inanışlarıyla analiz edilmek istenilmektedir.

Çalışma özelinde analiz edilecek halk inanışları şunlardır: Tarım ürünlerinde bereket veya ürünlerden dolayı Allaha şükretmek için mevlit okutmak, türbe ziyareti, tarlaya okunmuş su veya toprak serpmek, nazar kaygısıyla mavi boncuk veya kuru kafa takmak. Bu pratikler insan hayatının psikolojik ve sosyolojik kavşağında önemli bir aşama olan kutsal ve kutsallaştırma kuramsallığında anlaşılması gerekmektedir.

Tebliğin yöntemini karma model oluşturmaktadır. Projede veriler, çiftçiler ile yüz yüze görüşülerek anket yoluyla elde edilecek ve toplanan veriler tanımlayıcı istatistikler, duyarlılık endeksi ve tek yönlü varyans analizi (kruskal) tekniklerinden yararlanılarak analiz edilecektir. Elde edilen verilerin gözlem ve mülakatla güçlendirilmesi ve yorumlanması planlanmıştır.

Tebliğ konusu ve özgünlüğü itibarıyla sahasında ilk olma özelliğini taşımaktadır. Daha önce halk inanışları bazında yapılan çalışmalar, salt olarak halk inanışlarını konu alırken bu çalışmada halk inanışları tarımsal faaliyet bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk Dindarlığı, Çiftçilik, Halk İnanışları

1 Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/ANTALYA, bkarsli@akdeniz.edu.tr , Bu tebliğ, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimince desteklenen SBG-2019-5071 ID'li "Tarımsal Faaliyet Bağlamında Çiftçilerin Halk İnanışlarının Sosyolojik Analizi" adlı proje verilerinden üretilmiştir.

EXAMPLES OF PUBLIC BELIEFS IN ANTALYA FARMERS

The subject of this paper is to analyse the perception of public beliefs of farmers who operate in agricultural activities. Farmers' public beliefs hold important implications for agriculture and theology. The profession of farming is still significant for humanity as it was in history. The importance at hand in this study is to analyse through farmers' public beliefs.

The public beliefs to be analysed in this study are as follows: Organizing Islamic memorial service to give thanks to God for fertility or agricultural products, visiting shrines, sprinkling blessed water or soil to the field, put an evil eye talisman or a death's-head because of an evil eye anxiety. These practices need to be understood in the theory of sacred and sanctification, which is an important step in the psychological and sociological junction of human life.

The method of this paper is a mixed model. In the project, the data will be obtained through a questionnaire through face-to-face interviews with farmers and the collected data will be analysed by using descriptive statistics, sensitivity index and one-way analysis of variance (kruskal) techniques. It is planned to strengthen and interpret the data obtained through observation and interview. The paper have the feature of being the first in its field in terms of its subject and originality. Previous studies have only been on the basis of folk beliefs; however, folk beliefs are examined in the context of agricultural activities.

Keywords: Folk Religiosity, Farming, Folk Beliefs

Türkiyede Kamu, Yabancı Ve Özel Sermayeli Bankaların Sermaye Yeterlilik Oranlarının Kredi Arzı Üzerine Etkisi: Bulanık Regresyon Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Akgül | Öğr. Gör. Fuat Çamlıbel
Prof. Dr. Ahmet Şengönül

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Bankacılık ve Sigortacılık

Bankaların kredi arz performansını ölçmede kullanılan oranlarının başında sermaye yeterlilik oranı gelir. Sermaye yeterlilik oranlarını kullanma da amaç bankacılık sektöründe kredi arzını etkileyen sermaye yeterlilik oranlarının etkisini ölçmektir. Bu oranlar ticari amaç için faaliyette bulunan tüm bankaların veya banka olmayan finansal kuruluşların sık kullandığı oranlardır. Kredi arzını etkileyen birden fazla sermaye yeterlilik oranı vardır. Bu çalışmada bankaların kredi arzlarını etkileyen sermaye yeterlilik oranlarının etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada kullanılan oranlar Kredi-Arzı bağımlı değişken olmak üzere likidite yeterlilik oranı, çekirdek sermaye yeterliliği oranı ve sermaye yeterliliği standart oranıdır.

Sermaye yeterlilik oranlarının yüzdelerdeki farkları alınır. Yüzdelerdeki farklar kullanılarak bulanık doğrusal programlarından Tanaka'nın minimum bulanık aralık çözüm yöntemi ile bulanık regresyon katsayıları elde edilir. Minimum bulanıklık yönteminde "h" bulanıklık ölçüsüne göre model çözülmüştür. Tanaka'nın bulanık doğrusal programlama yöntemi kullanılarak en uygun "h" bulanıklık seviyesinde uygun bulanık katsayılar elde edilmiştir. Bu katsayılar, alt-üst veya minimum-maksimum bulanık regresyon sınırlarını bulmak için kullanılmıştır. Çözüm sonucunda, orijinal gözlem değerlerinin, çözüm sonucu elde edilen uygun bulanık aralıklara düşüp düşmediği kontrol edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELELER: Bankacılık, Bulanık Regresyon, Sermaye Yeterlilik Oranları

The Effect of Capital Adequacy Ratios on Credit Supply of State - Owned, Foreign - Owned And Domestic Banks: A Fuzzy Regression Example.

Capital adequacy ratio is the leading ratio of banks' credit supply performance. The purpose of using capital adequacy ratios is to measure the effects of capital adequacy ratios on credit supply in the banking sector. These rates are the rates used by all banks or non-bank financial institutions operating for commercial purposes. There are multiple capital adequacy ratios effecting credit supply. In this study, the effects of capital adequacy ratios affecting the credit supply of banks were investigated. The ratios used in this study are the liquidity adequacy ratio, the core capital adequacy ratio and the capital adequacy standard ratio.

Percentage differences of capital adequacy ratios are taken. Fuzzy regression coefficients are obtained from fuzzy linear programs such as Tanaka's minimum fuzzy interval solution method by using percentage difference. In the minimum fuzzy method, the model is solved according to the "h model fuzzy measure. Using fuzzy linear programming method of Tanaka, appropriate fuzzy coefficients were obtained at the most suitable "h" fuzzy level. These coefficients were used to find the upper-lower or minimum-maximum fuzzy regression limits. As a result of the solution, it was checked whether the original observation values fell into the appropriate fuzzy intervals obtained as a result of the solution.

KEYWORDS: Banking, Fuzzy Regression, Capital Adequacy Ratios

SİMİN DÂNIŞVER'İN "KİME SELAM VERİYİM?" ADLI HİKÂYESİNDE SOSYAL TEMALAR

Gülsüm Cemile Gökteke¹

Simin Dânişver, İran'ın ilk kadın hikâye yazarı olmasının yanında ülkenin en çok satan kitaplar listesinde hala güncelliğini koruyan romanı "Sevüşun" ile de Modern İran Edebiyatı alanında öne çıkan isimlerden biri olmuştur.

Bu çalışmada, Dânişver'in "Kime Selam Vereyim?" adlı hikâye mecmuasında yer alan aynı adlı hikâyesi ekseninde kadına, aileye ve topluma dair mesajları sosyal ve feminist eleştiri yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Yazarın hikâyelerinde toplumsal yapı ile edebi yapı arasındaki ilgi ve etkileşimin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Konu, dil ve üslup bakımından yerel özellikler taşıyan hikâyeler, teknik ve mesajları bakımından değerlendirildiğinde dönemin modern örnekleriyle eşdeğerde özgün eserlerdir. post modern anlatı unsurlarını eserlerinde etkin bir biçimde kullanan yazar, İran ve Kadın merkezli hikâyeleriyle Meçhul Şirazlı müstear ismiyle girdiği edebiyat sahasına Simin Dânişver ismini kabul ettirmiş öncü kadın edebiyatçılardandır.

1 Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, gcmle@hotmail.com

The Pythagorean Shift In The Ottoman Musical Writings

Hakkı Talha Koytak

Boğaziçi Üniversitesi
Sanat Tarihi Araştırmaları
htkoytak@gmail.com

Abstract

It has been discussed throughout history whether we can examine and explain music autonomously or heteronomously. A current example of this is the debate that took place in recent years in Istanbul around the usage of maqam Nihavend in call to prayers (ezan). Some of the musicians and reciters (müezzin) objected to this usage of Nihavend on the grounds of its supposed secularity rather than examining its autonomous qualities. This article aims to discuss the autonomous-heteronomous approaches in Ottoman music through sixteen different music writings, from Abdülkadir-i Meragi's Mekasidü-l Elhan (1418) to Haşim Bey's Mecmua (1853). Early Ottomans and the Muslim philosophers before them, were greatly aware of the Pythagorean doctrines such as ethos and the Harmony of the Spheres, in which the music is studied heteronomously. However, an opposite line to Pythagoreanism, Aristoxenianism had also immense influence on the musical writings of Muslim philosophers and the early Ottomans. With the rise of Turkish treatises in the 15th, there was a shift from the autonomous approach of Aristoxenianism. The argument of this article is that this shift allowed the Pythagoreanism to dominate the musical thought in the following centuries and even today. This was not a success of the heteronomous approach of Pythagoreanism but the result of the loss of connection with the Aristoxenian tradition.

Özet

Müziğin otonom veya heteronom bir şekilde incelenip açıklanması tarih boyunca tartışılmıştır. Bunun güncel bir örneği son yıllarda İstanbul'da Nihavend makamının ezanda kullanımını üzerine çıkan tartışmadır. Bazı müzisyen ve müezzinler Nihavend'in otonom

özelliklerini incelemekten ziyade sözde sekülerliği gerekçesiyle kullanımına itiraz etmiştir. Bu makale, Osmanlı müziğindeki otonom-heteronom yaklaşımları Abdülkadir-i Meragi'nin Mekasidü-l Elhan'ından (1418) Haşim Bey'in Mecmuası'na (1853) kadar on altı farklı müzik yazması üzerinden tartışmayı hedefliyor. Erken dönem Osmanlılar ve onlardan önceki Müslüman filozoflar müziğin heteronom olarak incelendiği ethos ve Kürelerin Uyumu gibi Pisagorcu doktrinlerin oldukça farkındaydı. Bununla birlikte, Pisagorculuğa karşı bir çizgi olan Aristoksenosçuluğun da Müslüman filozoflar ve erken dönem Osmanlıların müzik yazmalarında çok büyük etkisi oldu. 15.yüzyıldan itibaren sayıları artan Türkçe yazmalarda Aristoksenosçuluğun otonom yaklaşımından kayma başladı. Bu makalenin argümanı bu kaymanın devam eden yüzyıllarda ve bugün bile müzik düşüncesinde Pisagorculuğun hakimiyetine sebep verdiği yönündedir. Bu durum Pisagorculuğun heteronom yaklaşımının başarısı değil Aristoksenosçu gelenekten kopmuş olmanın sonucuydu.

Keywords: pythagoreanism, aristoxenus, ottoman musical writings, meaning in music, autonomy-heteronomy

Is there a mosque in Sarajevo at the begging of 15th century?

Haris Dervišević, PhD

University of Sarajevo
Faculty of Philosophy, Chair of History of Art

Abstract

The Mühimme defter of Bosnian sanjak from 1528-1530 records the name of Hajji Pashayigit mosque (Hadži Pašajigit džamija) in Sarajevo, what was the reason for some authors to connect the name of vakif with Pasha Yiğit Bey, the first Ottoman governor of Skopje who died in 1413. If the information is correct, it would mean that the first mosque in Sarajevo was build before sultan Mehmed II Fatih mosque dated in 1457. Following the Ottoman sources, the Hajji Pashayigit mosque was placed at slopes of Mount Trebević, the neighbourhood of Sarajevo known as Žagrići. The paper examines historical allegations of the existence of the Hajji Pashayigit mosque and seeks to find its location.

Keywords: Hajji Pashayigit mosque, Žagrići, Sarajevo, Hajji Pashayigit, Ottoman Architecture

İLK ARAP EDEBİYATI NOBEL ÖDÜLÜ YOLUNDAKİ NECİP MAHFUZ'A SELÂME MUSA'NIN ETKİSİ

Özet

Bu çalışmada Usta-çırak, öğretmen-öğrenci ilişkisi bağlamında Necip Mahfuz'un Nobel edebiyat ödülüne gittiği yolda Selâme Musa'nın etkisi değerlendirilecektir. Yazmaya ve yazarlığa meraklı olan Mahfuz, 1929 yılında sahibinin Corci Zeydan'ın olduğu *el-Hilâl* dergisinden ayrılan ve *el-Meceletü'l-cedîde* adında bir dergi kuran Musa ile yolları keşmiş; Selâme Musa döneminin en aktif yazarları arasında yer alırken Necip Mahfuz ise Kahire Üniversitesi'nde felsefe bölümü ikinci sınıf öğrencisidir. Musa dergisinde Mahfuz'un birkaç makalesini yayınladıktan sonra gelişen dönemlerde ikili arasında sıkı bir dostluk-arkadaşlık ilişkisi kurulmuştur, bu süre zarfında Musa'nın fikirlerinden çok etkilendiği ve yazmaya başladığı eserlerinde de bu etkinin hâkim olduğu görülmektedir. Selâme Musa'yla kurulan bu ilişki aynı zamanda Mahfuz'un yazarlık serüveninin başlangıcıdır.

Sözü edilen ilişkilerin Mahfuz'un yazarlığına olan etkisi ve ortaya koyduğu eserlerdeki yansımaları üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Selâme Musa, Necip Mahfuz, Arap Edebiyatı, Nobel Edebiyat Ödülü

THE EFFECT OF SALAMAH MUSA TO NAJIB MAHFOUZ ON THE ROAD OF NOBEL PRIZE OF THE FIRST ARABIC LITERATURE

Abstract

In this study, the influence of Salamah Musa on the way Nacib Mahfouz went to Nobel Prize for Literature in the context of master-apprentice, teacher-student relationship will be evaluated. He crossed paths with Moses, who founded a magazine called *al-Meceletü'l-cedîde*; Salamah is one of the most active writers of the Moses period, while Najib Mahfouz is a sophomore at Cairo University. After publishing several articles of

Mahfouz in Musa's magazine, a close friendship relationship was established between the two in the developing periods, during which time it was seen that Musa's was very impressed by his ideas and this influence prevailed in his works. This relationship with Salah Musa is also the beginning of Mahfouz's adventure of writing.

The effect of the mentioned relations on Mahfouz's writing and its reflections on the works will be emphasized.

Key words: Selâme Musa, Necip Mahfuz, Arabic Literature, Nobel Prize in Literature

CAMİ, CAMİ'NİN SEMBOLERİ VE MANALARI

Prof. Dr. Ćazim Hadžimejlić

University of Sarajevo

Çalışmada cami mimarisinin unsurları ve kutsallık olarak atfedilen söz konusu unsurların önemi anlatılacaktır. Her kutsal makamın vazgeçilmez parçası olarak dua nişi tanıtılacak, ki İslam dini yapılarında bu, *axis mundi* olarak bilinen *mihrap*tır. Çalışmanın önemli bir kısmı buna ayrılmış olup, diğer bölümü ise önemli sembolleri bulunan cami mobilyasına ayrılmıştır. Çalışmanın amaçları arasında, modern camilerinin büyük bir kısmının eksikliğine de dikkat çekmektir.

Anahtar kelimeler: Camii, mihrap, sarkıtlar, mobilya, kaligrafi.

MUHAMMED ABDULHALİM ABDULLAH'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ¹

Encümen BAYRAM

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Öğretim Görevlisi

Özet

Bu çalışmada İkinci kuşak Mısır romancılarından olan Muhammed Abdulhalim

Abdullah'ın romancılığı üzerinden edebî kişiliği değerlendirilecektir. Üniversite yıllarından itibaren yazarlık serüvenine ilk olarak roman yazarak başlayan Abdullah, ilerleyen süreçte yazdığı hikâyelerle de beğeni kazandırmış, sahip olduğu hassas ve duygusal üslupla her kesimden büyük bir okuyucu kitlesi edinmiştir. Aynı zamanda Arap Dil Kurulu'nda üstlenmiş olduğu görevlerden dolayı farklı edebî türlerde eserler vermiştir. Döneminde değişen siyasi ve sosyal olayların gölgesinde edebî kişiliğinin şekillendiği ve birtakım merhalelerin oluştuğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Muhammed Abdulhalim Abdullah, Roman, Arap Edebiyatı, Edebi kişilik

The Literary Personality of Muhammad Abdal-halim Abdallah

Abstract

In this study, second generation Egyptian novelist Muhammad Muhammad Abdal-halim Abdallah; the literary personality of his through novel writing will be evaluated. Abdallah, who started his writing career as a novelist since his university years, gained

1 Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: SDK-2019-4329" ("This work was supported by The Scientific Research Projects Coordination Unit of Akdeniz University. Project Number: SDK-2019-4329.")

appreciation with his stories in the future and gained a large audience from everyone with his sensitive and emotional style. He has also produced works in different literary genres due to his duties in the Arabic Language Board. It is seen that the literary personality was shaped and a number of stages emerged under the shadow of changing political and social events during the period.

Key words: Muhammad Abdal-halim Abdallah, Novel, Arabic Literature, Literary personality.

İŞSİZLİĞİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ, KONYA KARAPINAR ARAŞTIRMASI

Mustafa DARAKÇIOĞLU, Naim Çağlar DİRİ

Özet

İşsizlik, sanayi devriminden bu güne hem kalkınmış hem kalkınmakta olan ekonomilerin ana kronik sorunsalı ola gelmiştir. Ekonomi yönetimleri için ciddi bir sorun olmaya başlayan işsizliğin, yönetilen toplum ve birey için de felaketlere kapı araladığı gözlemlenmektedir. Böyle bir sorunun sosyo-ekonomik etkilerinin de görülmesi muhtemeldir.

Bu çalışmada işsizlik sorunsalının birey-aile ve toplum üzerindeki etkilerini hem teorik hem de Konya ili Karapınar ilçesi üzerinde yaptığımız uygulamalı bir çalışma ile araştırmaya çalıştık.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; emek piyasası ve işsizlikle ilgili teorik bilgiye ve Konya-Karapınar yöresinde yapılan işsizlik oranı ölçüm sonuçlarına yer verildi.

İkinci bölümde işsizliğin birey üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerine değinildi. Bu bağlamda işsizlik-sosyal baskı gibi ilişkiler teorik olarak ifade edildi.

Üçüncü bölümde ise işsizliğin Konya'da ki işsizler üzerindeki sosyo-ekonomik etkileri; işsizlik ile sosyal baskı, aile ve arkadaşlık ilişkileri, sosyo-ekonomik ihtiyaçların karşılanma düzeyleri, işsiz kalınan dönem için geçimi sağlayan unsurlar, işsiz kalınan dönem için yardım alınan kurumlar gibi başlıklarda Konya Karapınar'daki Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsiz katılımcılar ile anket yapılarak araştırılmıştır. Sonuçlar ayrıca değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İşgücü, İşsiz, İşsizlik Oranı, Sosyo-Ekonomik Yansımalar

SOCIO-ECONOMIC EFFECTS OF UNEMPLOYMENT, KONYA KARAPINAR RESEARCH

Summary

Unemployment has been a main chronic problematic for both developed and developing economies since industrial revolution. Unemployment which has become a serious problem for economic management is also observed to open the door to disaster for managed society and individuals. The socio-economic effects of such a problem are also likely to be seen.

In this study we have tried to search the effects of unemployment problematic on the individual, family and community both theoretically and practically with a study which is done in Konya (Karapınar).

Our study consists of three chapters. In the first chapter, the place was given to labor market and theoretical knowledge related to unemployment and the unemployment rate measurement results in Konya-Karapınar region were included.

In the second chapter, unemployment's socio-economic effects on the individual are mentioned. In this context, the relationships such as unemployment-social pressure are theoretically expressed.

In the third chapter, the socio-economic effects of unemployment on the unemployed in Konya; unemployment and social pressure, family and friendship relations, socio-economically meet the level requirements, elements that provide the livelihood for unemployed period, with titles such institutions received assistance for unemployed period was investigated using survey of registered unemployed participants to Turkey Business Association in Konya Karapınar. The results are also evaluated.

Key Words: Unemployment, Labor Force, Unemployed, Unemployment Rate, Socio-economic Reflection

ECONOMIC INTEGRATION STAGES AND EVALUATION OF COMPLIANCE PROCESS OF TURKEY AND EUROPEAN UNION TO THE MAASTRICHT CRITERIA

Öğr. Gör. Dr. Nuh Ekrem Yıldırım

Akdeniz Üniversitesi – Korkuteli MYO
nuhekremyildirim@hotmail.com

Abstract

After World War II, because of the war, many countries in the World was tired and it made these countries to act together because of economical and political reasons and so on. The European Union, is one of these formation. Many countries –especially Turkey– integrate into the EU economically, that aims to become a full member. However, the EU has introduced some criteria that must be met by candidate / full member countries Maastricht criteria is that for full membership of the EU to join the economic and monetary union.

The first of the economic integration stages: preferential trade agreements, secondly: free trade area, thirdly: customs union, fourthly: common market, final stage: economic and monetary union. The EU is a good example of economic and monetary union and tries to reach this stage through the Maastricht criteria.

The Maastricht criteria that came into force with the Maastricht Treaty in 1993 are five one as follows: 1) the annual inflation rate of the member state must not exceed 1.5 points more than the average of the three countries with the lowest inflation in the EU. 2) The budget deficit of the member state must not exceed three percent of its GDP. 3) The public debt of the member state must not exceed sixty percent of its GDP. 4) The long-term interest rate of the member state must not exceed two points more than the average of the three countries with the lowest inflation in the EU. 5) The currency of the member country must not devaluate against the other member countries'currency in the last 2 years.

EU predicts that the transition of member countries which met the Maastrich criteria to the common currency – Euro-, and ultimately aims to ensure the balanced and sustainable growth of the Union.

In this study, it was given information about the stages of economic integration process theoretically. Also, it was evaluated EU and Turkey within the framework Maastricht criteria.

Keywords: Economic Integration, Maastricht Criteria, European Union, Turkey.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (İSAM) İLAHİYAT MAKALELER VERİ TABANINDA İSLAM EMZHEPLERİ TARİHİ ARAŞTIRMALARININ TASNİFİ

Prof. Dr. Ömer Faruk Teber

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
omerfarukteber@akdeniz.edu.tr

Özet

Cumhuriyet ile birlikte Türkiye’de Akademik kurumsallaşma düzeyinde İlahiyat bilimleri alanı, Dârülfünûn İlahiyat Fakültesinin kapanmasından sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan İslam Tetkikleri Enstitüsü ile devam etmiştir. Enstitü bünyesinde yapılan bilimsel çalışmaların akabinde 1949 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretime başlamış; bu fakülte akademik anlamda eğitim veren ilk İlahiyat fakültesi unvanına sahip olmuştur. Fakülte öğretime başladığı yılda Hilmi Ziya Ülken tarafından hazırlanan İslam Dini ve Mezhepleri Tarihi adı altında program yapılmış, birkaç dönem sonra da bu ders İslam Mezhepleri Tarihi olarak programdaki yerini almıştır. İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, bugün İlahiyat Fakültelerinde Temel İslam Bilimleri Bölümü içerisinde bulunmaktadır.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden günümüze dek İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı’nda yapılan çalışmaların metot ve muhteva açısından incelenmesi çağdaş araştırmacılar tarafından önerilmektedir.

Araştırmamız İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı’nda çalışmalarını sürdüren akademisyenlerin akademik dergilerde yayımlanmış oldukları makalelerin isimlerinin tespit edilmesi ve muhtevalarının konu ve alan tasnifinin yapılmasını hedeflemektedir.

Bilginin tasnif edilmesi, epistemolojik bakış açısı için de önemlidir. Elde olan bilginin değerlendirilmesi, daha sonraki yapılacak çalışmalara da ufuk açacaktır.

Çalışmamızda veri olarak Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi. Bu etütte yalnızca İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı’nda çalışan akademisyenlerin çalışmalarını tasnif edeceğiz. İSAM kataloğunda yer alan ve 2019 yılına kadar Dazine girmiş olan makale ve kongre/sempozyum bildirilerine yer vereceğiz. Çalışmamızda İSAM kataloğuna girmemiş olan makale ve yazıları yapacağımız araştırmanın kapsamına almayacağız. İSAM, ilmi araştırmalar yapmayı, İslâmî ilimler ve şarkiyat alanlarında yoğunlaşarak ilmi eserler ortaya koyabilmeyi ve araştırma kütüphanesi ile dokümantas-

yon ünitesi kurmayı amaçlayan Türkiye Diyanet Vakfı bünyesinde oluşturulmuş resmi bir kurumdur.

Çalışmamızda, yayımlanan makaleleri metodik yaklaşımlar ile konularına göre erken dönemde ortaya çıkan İslam Mezhepleri, Mezheplerin alt kolları ve çağdaş İslâmî akımlar olarak tasnif etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İsam, Mezhepler, Araştırmalar, Tasnif

CLASSIFICATION OF RESEARCHES For HISTORY Of ISLAMIC SECTS IN DATABASE ARTICLES On THEOLOGY Of TURKIYE DIYANET FOUNDATION CENTRE (ISAM) For ISLAMIC STUDIES

Abstract

Theological science at the academic level of institutionalization in continued with the Institute of Islamic Research which was established within Istanbul University Faculty of Literature after the closure of the Darülfünun Theological Faculty during the Republican era of Turkey.

Thanks to the scientific studies carried out within the Institute, the Faculty of Theology of Ankara University, which is known to be the first Faculty of Theology to provide academic education, began to teach in 1949. In the same year when the faculty began teaching, a program was made under the name of **History of Islamic Religion and Sects** prepared by Hilmi Ziya Ülken and after a few semester, this course took its place in the program under the title of **History of Islamic Sects**. The Department of History of Islamic Sects is included in the Department of Basic Islamic Sciences at the Faculties of Theology.

It has been emphasized by contemporary researchers that the studies conducted at the Department of History of Islamic Sects in Ankara University Faculty of Theology to the present day should be investigated in terms of method and content.

The aims of our research is to determine the names of the articles published by the academics who are working in the History of Islamic Sects in the academic journals and to make the subject and field classification of the contents of the articles.

The classification of information is also important by an epistemological perspective. The evaluation of the available information will open horizons for further studies. In our study, we obtained data from the records of the Islamic Research Center (ISAM) of Religious Foundation of Turkey. In this study, we exclusively classify the studies of academics working in the Department of History of Islamic Sects.

We will include articles and congress / symposium proceedings in the ISAM catalog that have been indexed by 2019. In our study, articles and studies that are not included in the ISAM catalog will not be included. ISAM is an official institution which was founded under the Religious Foundation of Turkey, which aims at making scientific research and producing scientific studies by concentrating on Islamic sciences and oriental studies and establishing a library and a unit of documentation of scientific studies.

In our study, we will try to classify the published articles according to their subjects by a methodological approach; under the titles of: Islamic sects emerged during the early period, sub-branches of sects, and contemporary Islamic movements.

Keywords: Isam, Sects, Research, Classification

HİKEM PENCERESİNDEN PSİKOLOJİYE BAKMAK: ATAULLAH İSKENDERİ'NİN HİKEM-İ ATAİYYE ÖRNEĞİ

Orhan GÜRSU

Özet

Son yıllarda psikoloji alanında ciddi ilerlemelerin olduğunu görmekle birlikte psikolojik sorunların da paralel bir şekilde artışına şahit olmaktayız. İnsanı anlama ve sorunlarını çözmede birçok psikoloji yaklaşımının farklı çözümler önerdiğini ifade edebiliriz. Genelde din psikolojisi ve özelde ise manevi danışmanlık alanlarının gelişimi bu sorunlara çözüm sunmada alternatif bir bakış açısı sunmaktadır. Kadim geleneğimizin temel yapı taşlarından biri olan hikemlerin ise bu süreçte önemli bir işleve sahip olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı: Hayatın herhangi bir döneminde karşılaşılan; depresyon, anksiyete, OKB, stres ve travma gibi yaşam olaylarıyla baş etmede hikemlerin kullanım imkânını sorgulamak ve yardım sürecinin nasıl gerçekleşebileceğini ortaya koymaktır. Yöntem: Ataullah İskenderi tarafından kaleme alınan Hikem-i Ataiyye eserinin farklı nüshalarını incelenerek elde edilen verilerin psikolojik değerlendirilmesine yer verilecektir. Muhtemel bulgular: Modern psikoloji ekollerinden farklı olarak Hikem-i Ataiyye örneğinden hareketle bir nefis bilgisi ve psikolojik rahatsızlıklara alternatif bir bakış açısının ortaya konması hedeflenmektedir.

Anahtar Kavramlar: Din, Psikoloji, Hikem-i Ataiyye, Ataullah İskenderi, Terapi

Delving into psychology from the perspective of Hikam (Wisdom): The example of Hikam al-Ataiyya by Ataullah Iskandari

Abstract

In recent years, we have been seeing serious advances in the field of psychology as well as, somehow, witnessing parallel increase in psychological problems. We can say that various psychological approaches suggest different solutions to understanding human beings and solving their problems. The psychology of religion in general, and the development of spiritual counselling in particular, present alternative perspectives in offering solutions to those problems. It is considered that hikams (wisdoms), as one of the corner stones of our ancient tradition, could have an important function in the process.

The objective of this study is to question the possibility of how usable the hikams are in dealing with life issues such as depression, anxiety, OCD, stress and trauma that one encounters at some stage of one's life and to establish how the help process will take place. The Method: Psychological evaluations will be presented through investigating the various copies of Hikam al-Ataiyya written by Ataullah Iskandari.

Possible outcomes: It is aimed to present an alternative point of view to psychological issues (diseases) and the knowledge of ego (nafs) through the example of Hikam al-Ataiyya as a different alternative to the schools of thought in modern psychology.

Keywords: Religion, Psychology, Hikam al-Ataiyya, Ataullah Iskandari, therapy

Arnavut Şiirinde Osmanlı Şiirin İzleri

Abdulla Rexhepi, Prof. ass. Dr.

Department of Oriental Studies
Faculty of Philology
University of Prishtina-Kosova

Özet

Arnavut Doğu şiiri geleneği, Osmanlı döneminde ortaya çıkmış ve 20. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür. Bu süreç içinde de Türk şiir geleneğinin şiirsel muhtevası ve formülasyonları içinde Arnavut şiiri teşekülüne devam etmiştir. Bu nedenle Arnavut şairler, bazı kavram ve motiflerin ya da Klasik Osmanlı-Türk edebi söylemlerinin Arnavut Edebiyat Tarihine girmesine sebep olmuşlardır. Bu tür edebi söylemlerin kaynağı, temel olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun eğitim kurumlarında ve daha sonra Arnavut topraklarında kurulan medreselere taşınan Arap-Fars-Türk bilgi geleneğidir ki sonraları Arnavut dilinde de etkili olmuş; dini eserler yazılmasından daha çok Arnavutça ilk şiir eserlerinin meydana gelmesine sebep olmuştur. Albanoloji çalışmalarında hala bu şiire karşı önyargılı ve bilimsel dışı tutumlar gözükmemektedir. Bazı Arnavut araştırmacılarına göre, bu şiir geleneği geçmişte bazı edebi ortamlarda sınırlı kalmıştır ve ondan sonra gelişen Arnavut kültüründe hiçbir katkısı olmamıştır. Ancak araştırmamız, bu tür bir edebiyatın, Arnavut kültüründe, özellikle Arnavut halk edebiyatında büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, Arnavut İslam-Doğu şiiri geleneğinin şiirsel biçimlerini ele alıyor ve bazı Arnavut bilim insanlarının bu şiirin Arnavut halk edebiyatından etkilendiği kanaatini sorgularken, yine bu şiirin klasik Türk şiirinin tam etkisi altında olduğunu da savunuyor. Hali hazırda, Arnavut şiirinde yansıyan Türk klasik şiirinin şiirseliği, estetiği ve kavramları, Arnavut topraklarında Tekke geleneğinde, Arnavutça'da Mevlid okuma dini törenlerinde ve çok sayıda Arnavut halk şarkılarında bulunmaktadır. Böylece, Osmanlı şiir ve estetik-felsefi sistemler içinde yaratılan Arnavut edebiyatı, Arnavut zihniyetinin ve kültürünün derinden etkilediğini ve ayrıca, Arnavut zihniyetinin yapılmasında önemli bir yer olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle bu tür bir şiir-

sel yaratıcılık, hala yeterince yayınlanmadığı, çalışılmadığı ve yorumlanmadığı söylemek mümkün, lakin Arnavut edebiyat tarihinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmelidir. Makale, bu şiirin yüzyıllarca Arnavut halkının ontolojik ve epistemolojik durumunu yansıttığını, ve hatta bu milletin derin bilinçaltına işlediğini görüşünü öne sunuyor.

Anahtar kelimeler: Klasik Türk şiiri, Arnavut şiiri, Alhamiado edebiyatı, Beyteciler edebiyatı.

Bosna Hersek'te Orta Çağ Duvar Resimleri - Kayıp Mirasın İzleri

Rosana Ratkovčić Ph.D., Assistant professor

University North, Department for Art Studies, Art History
Trg Žarka Dolinara 1, 48000 Koprivnica, Croatia
rosana.ratkovicic@zg.t-com.hr

Özet

Bu çalışmada Bosna Hersek'te bulunan orta çağdan kalma duvar resimleri incelenmiş, bu konunun detaylandırılması ve yorumlanması için başlangıç niteliğinde bir araştırma yapılmıştır.

Bosna-Hersek'teki ortaçağ duvar resimleriyle ilgili en kapsamlı araştırma, geç antik çağlardan 17.-18. yüzyıllara kadar olan zamanı kapsayan, Zdravko Kajmaković'in, Bosna-Hersek Duvar Resmi (1971) adlı kitabında sunulmuştur.

Zdravko Kajmaković'in araştırmasından yola çıkarak, kitabında sunulan ve araştırma sırasında kısmen korunmuş ve yerinde görülebilen anıtların şimdi neredeyse tamamen kaybedildiği dikkat çekiyor.

Anıtların tamamen kaybolmasına veya aşırı derecede zayıf olmasına rağmen, bu mirası tam anlamıyla korumak için bu araştırmayı yürüttük. Duvar resminin varlığının doğrulandığı bölgeleri belirlemeye ve bu anıtların temel özelliklerini sunmaya çalıştık. Duvar resimlerinin varlığının doğrulandığı yerleri belirlerken aynı zamanda bu anıtların temel özelliklerini literatüre göre sunmaya ve önceki araştırmaların yeniden yorumlanmasını ve dönemlendirmeyi aydınlatmaya çalıştık. Orta Çağ Bosna Krallığı'nın kurulmasından önce, 11. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan Orta Çağ döneminden, yalnızca Safran Krallığı'nın bulunduğu Panik duvar resimlerinin parçaları korunmuştur. Onları 12. yüzyılın ilk onyıllarından Dubrovnik ve Elaphite Adaları'ndaki duvar resimleriyle ilişkilendirdik.

Bosna-Hersek'teki ortaçağ sanatının en önemli anıtları, Bobovac ve Jajce'deki, 14. ve 15. yüzyıllardan kalma, mimarlık ve taş yapılardan ayırt edilen kraliyet konutlarıdır. Büyük

olasılıkla bu kaliteli duvar resimlerinin izleri, günümüzde neredeyse tamamen kaybolmuş olsa da bu bölgelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta çağ, Eski Bosna Kraliyeti, duvar boyamaları, Bileća'ya yakın Panikiyeri, Bobovac, Yayce

Medieval Wall Painting in Bosnia and Herzegovina – Traces of the Lost Heritage

Abstract

We have chosen this conference to present for the first time the preliminary results of the research of medieval wall painting in Bosnia and Herzegovina, as an initial stage for the elaboration and interpretation of this topic.

The most comprehensive survey of medieval wall painting in Bosnia and Herzegovina has been presented in the book by Zdravko Kajmaković, *Wall Painting in Bosnia and Herzegovina*, (1971), which covers the entire heritage of wall painting in the area, from late antiquity to the 17th and 18th centuries.

Starting from the research by Zdravko Kajmaković, it is noticeable that the monuments presented in the book, which at the time of his research were partially preserved and visible *in situ*, are now almost completely lost.

Despite the complete loss or extremely poor state of the monuments, we undertook this research to preserve this heritage from the complete oblivion. We attempt to present the sites where the existence of wall painting was confirmed, to present the basic features of these monuments on the basis of the literature and the situation on the site, and to offer the reinterpretation of previous research, periodization and context of these monuments.

From the period of the earlier medieval art, from the 11th to the 13th centuries, before the establishment of the medieval Bosnian Kingdom, only fragments of wall paintings from Panik near Bileća are preserved. We have related them with the wall paintings from the first decades of the 12th century in Dubrovnik and the Elaphite Islands.

The most significant monuments of medieval art in Bosnia and Herzegovina are the royal residences in Bobovac and Jajce, dating from the 14th and 15th centuries, which are distinguished by their architecture and stone plastics. The traces of wall paintings, probably of very high quality, are present at these sites though today almost completely lost.

Anahtar Kelimeler: Middle Ages, Medieval Bosnian Kingdom, wall painting, Panik near Bileća, Bobovac, Jajce

Türkiye Türkçesindeki Farsça Sözcüklerin Anlam Değişimi Üzerine

Rezaei Mehdi

Allameh Tabataba'i Üniversitesi, Türk Dili
rizai_m613@yahoo.com

Özet

Türkçe ve Farsça arasında uzun bir zaman dilimi içinde derin bir ilişki gerçekleşmiştir. Bu ilişki sonucunda her bir dilden diğerine onlarca sözcük, edat, deyim vb. ögeler geçmiştir. Türkçe ve Farsça arasında bin yıllık bu derin ilişki neticesinde birçok kültür aktarımı da gerçekleşmiştir. Günümüzde İranlıların en çok sevdikleri yemeklerin Türkçe ad (*qorme* “kavurma”, *qeyme* “kıyma”, *dolme* “dolma” vb.) taşınması, *otaq* “oda”, *ocaq* “ocak”, *qāşoq* “kaşık”, *boşqab* “tabak”, *toşek* “döşek” vb. gibi yaşam malzemelerinin Türkçe olması ve ayrıca Türkiye Türkçesinde *hafta*, *hasta*, *çeyrek*, *gül*, *siyah* ve onlarca sözcüğün Farsça kaynaklı olması söz konusu ilişkisinin ne denli derin olduğunu göstermektedir. Uzun zaman aynı coğrafyada iç içe yaşamak bu ilişkiyi daha da pekiştirmiştir. Tarihi kültürel ilişkilerin en somut kaynaklarından biri dilsel verilerdir. Türkiye Türkçesine baktığımızda Farsçadan bu dile birçok sözcüğün geçtiğini görüyoruz. Bu sözcükler doğal bir dil ilişkisinin sonucunda yaygınlaştığı gibi Osmanlı döneminde yaşanan dil ve edebiyat anlayışı sonucunda da yaygın duruma gelmiştir. Bu yazıda dil ilişkileri bağlamında Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli sözcüklerde gerçekleşen anlam değişimleri ele alınmıştır. Bu bağlamda Farsça kökenli birçok sözcükte ilgi çekici anlam değişimleri gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye Türkçesi, Farsça Sözcükler, Anlam Değişmesi*

Ehâbiş Kabilelerinin Kökeni

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Fatih Duman

Akdeniz Üniversitesi, İslam Tarihi

Özet

Ehâbiş ismi İslam Öncesi dönem Kureyş kabilesi ile ittifak anlaşması yapan kabileler topluluğunu ifade eden bir kelimedir. Bu kabileler V. yüzyılın ilk yarısında Mekke şehir-devletinin yönetiminde olan Kureyş kabilesi ile yakın ilişkiler kurmuşlardır. Hz. Peygamber'in atalarından Kusay ya da oğlu Abdumenâf zamanında Kureyş kabilesi ile ittifak yapmışlardır. İslamiyet geldikten sonra da Kureyşliler ile ilişkilerini devam ettirmişlerdir. Kureyş kabilesi gibi Ehâbiş kabileleri de Mekke'nin fethinden sonra İslam'ı seçmişlerdir. Tarih ve Ensab kaynaklarının bildirdiğine göre bu kabile toplulukları Kinane kabilesinden Hâris b. Abümenât ve Diloğulları, Huzâa kabilesinden Mustalik ve Hayâoğulları, Huzeyme kabilesinden Kâre (Hûn), Adel ve Dişoğullarını bünyesinde barındıran bir ittifak grubudur.

Ensab literatüründe kökenleri hakkındaki bilgilerin az ve ihtilafı olması nedeniyle bu kabile topluluklarının aslen Habeşli olup Kureyş'in paralı askerleri olduğu ve ya Araplar ile Habeşlilerin evlilikleri sonucu iki soyun karışmasıyla ortaya çıkan soy grupları olduğuna dair bazı iddialar bulunmaktadır. Ayrıca bu kabilelerin ne zaman tarih sahnesine çıktıkları, nerelerde yaşadıkları, İslam öncesi dönemde Kureyş kabilesi ile ilişkilerinin mahiyeti hakkında da bazı tartışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma Ehâbiş kelimesinin etimolojisi hakkında bilgi vererek Ehâbiş kabileleri olarak isimlendirilen ve Kureyş ile müttefik olan toplulukların Arap soy geleneği içerisindeki yerini tespit etmeyi ve söz konusu iddiaları ve tartışmaları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kureyş, Ehâbiş, Tribe, Ensâb, İslam Öncesi

Origin of Ahâbish Tribes

The name Ahâbish is a word that refers to the group of tribes who made an alliance agreement with the Quraysh tribe before the Islamic period. These tribes established close relations with the Quraysh tribe under the rule of the city-state of Mecca in the first half of the 5th century. They made an alliance with the Quraysh tribe during the reign of Qusay or his son Abdumenaf, an ancestor of the Prophet Muhammad. Also after the rise of Islam they continued their relations with the Quraysh. Likewise, the Quraysh, the Ahâbish tribes chose Islam after the conquest of Mecca. History and Ensab sources report that these tribal communities are an alliance group that includes Hâris b. Abumanât and sons of Dil from Kinane, Mustalik and sons of Hayâ from Huzâa, Kâre (Hûn) and Adel and sons of Dîş from Huzeyme.

In the Ensab literature, there are some claims that these tribal communities were originally from Ethiopia and were mercenaries of the Quraysh, or because of the mixed marriages of the Arabs and Ethiopia, due to the lack of knowledge of their origins. There are also some discussions about when these tribes appeared on the stage of history, where they lived and the nature of their relations with the Quraysh tribe in the pre-Islamic period. In this context, this study aims to provide information about the etymology of the word of Ahâbish and to determine the place of the so-called Ahâbish tribes and their allies in the Arabian ansâb tradition and to evaluate these claims and discussions.

“Rûh-ı Nâtıka” Üzerine Yazılmış Bir Tasavvufî Manzume ve Ali Dede Bosnevî’ye Âidiyeti Mes’elesî

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda Öztürk

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf
sydaozturk@hotmail.com -seydaozturk@akdeniz.edu.tr

Özet

Ali Dede Bosnevî (1598) 16. yy.da yaşamış Halvetiyye tarikinin önemli müellif mutasavvıflarındandır. Sofyalı Bâli Efendi’nin halifesi Nureddin-zâde Şeyh Muslihiddin Mustafa Nûrî Efendi’den icâzetle Kanûnî için inşâ edilen türbe yanındaki halvetî tekkesinin şeyhliğinde bulunmuş ve ismi kaynaklara “türbe şeyhi” olarak geçmiştir. İbnü’l-Arabî ekolüne bağlı Ali Dede Bosnevî’nin on biri Arapça ve on beşi Türkçe olmak üzere toplam yirmi altı eseri tespit edilmiştir. Tebliğimizin konusu Nûruosmâniye Ktp. 4024 numara 46a-53b varakları arasında yer alan rûh-ı nâtıka ile ilgili tasavvufî manzume ile ilgilidir. Bu manzume içinde geçen Harimî mahlasından dolayı Şehzâde Korkut ve Ali Dede Bosnevî’ye atfedilmiştir. Manzumenin mâhiyeti, üslûbu göz önünde bulundurulduğunda Ali Dede Bosnevî’ye âidiyeti güçlenmektedir. Manzume rûh-ı nâtıkanın bedene ittisâl keyfiyeti üzerine yoğunlaşmaktadır. Tebliğde manzumenin Ali Dede Bosnevî’ye âidiyeti başta olmak üzere, tasavvuf ilmi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Historical review of Islamic calligraphy development in Bosnia and Herzegovina

Meliha Teparić Ph.D., Assoc. professor

International University of Sarajevo, Art History
melihateparic@yahoo.com

Özet

In this presentation is going to be represented historical review of development art of calligraphy in Bosnia and Herzegovina from its' days of formation, middle of 15th and until 20th century. Islamic calligraphy as one of the most important art fields once had very prominent role in Bosnia, near end of first half of 20th century almost lost. This field of art history was not explored till recently. Therefore, in the presentation is going to be shown some of the found the works of lost calligraphers (Husein Rakim Islamovic, Ali Faginovic, Ajni Huseingic, Nezir Hadzimejlic, Salim Faginovic and others), which today represents just some part of the puzzle once huge and wide spread art.

Keywords: Islamic calligraphy, calligraphers, levhas, Bosnia and Herzegovina

An Evaluation on the Possible Reasons of Imam Mâturîdî's Abandonment of Isnad in the Hadiths

Research Assistant Tunahan Erdoğan

Akdeniz University, Theology / Hadith
tunahanerdogan1234@hotmail.com

Abstract

It is a well-known fact that Imam Mâturîdî (d. 333/944) did not mention the sources (Sened) of the narratives while he was expressing them in his books titled *Kitâbü't-tevhîd* and *Te'vilâtü ehli's-sünne*. His attitude poses a problem in terms of hadith science.

It is possible to bring some explanations based on the period, region and method in order to explain the Mâturîdî's ignoring of the isnads. Negative attitudes of the scholars against mentioning the sources of the narratives in the age of Maturidi (IV. Century) and in the region (Samarkand / Mâverâünnehir) may be considered as a possible reason for this attitude. Mâturîdî's ignoring of the isnads as a result of the content-oriented approach of the Hanafî tradition, which he belongs, may be also one of the reasons. On the other hand, it seems a contradiction for Mâturîdî to accept the examination of the cases of the narrators in order to reach a decision on whether the news were applied to practice or abandoned, and to consider it necessary, although he had already ignored the isnads. The fact that Mâturîdî does not mention the sources of the hadiths can be related to the fact that he did not have a hadith profession and his books did not have a content about the narratives. It can also be influential in his preference that the *Te'vilât*, in which the narratives were included more in numerical terms, was formed by reviewing the commentary reports made on 'Koran', thus he did not need the mentioning of the isnad during the courses.

Keywords: Imam Mâturîdî, Isnad in Maturîdî, Sened in Maturîdî, Mâturîdî ve Hadith

Tertîbu'l-Ulûm ve Kevâkib-i Seb'a'daki Medrese Kademeleri Benzerliği Üzerine

Doç. Dr. Nazife Nihal İnce | Doç. Dr. Rifat Atay

İslam tarihinde ilk olarak Selçukluların uygulamaya koyduğu düzenli medreseler, Osmanlılar tarafından bazı değişiklikler ilave edilerek devam ettirilmiştir. Düzenli medreselerin müfredatı değişse de müfredatın belirlenmesinde etkili olan kademe anlayışı bu medreselerin ortak özelliği olmuştur. Medrese kademelerine isim veren Ebu Hamid el-Gazali'yi örnek alan Saçaklızâde Mehmed Efendi de *Tertîbu'l-ulûm* adlı eserinde ilimleri kademelere göre sıralar. Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin vefatından (1732) dokuz sene sonra Reîsü'l-Küttâb Mustafa Efendi tarafından yazdırıldığı anlaşılan *Kevakib-i seb'a* isimli metin ise birinci bölümünde ilimleri sınıflandırırken ikinci bölümde söz konusu ilimlerin hocalardan tahsil edilirken riayet edilmesi gereken sıraya değinir. Saçalızâde'nin tertibine benzer bir tertip yapan bu eser 1741 yılında kaleme alınmıştır. Konuyla ilgili benzer eserlerde görülmeyen bu tertip Saçalızâde'nin kendisinden sonraki geleceğe etkisi açısından hayli ilgi çekicidir. Çalışmamızda bu iki eser arasındaki benzerlikleri, farkları ve etkilenme durumunu ortaya çıkarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Tarihi, Medreseler, Müfredat Tertibi, Saçaklızâde, Kevâkib-i Seb'a

On the similarities of madrasa stages between *Tartîb al-ulûm* and *Qawaqib-i sab'a*

The orderly madrasas, which was conducted first by the Seljuks, was made to continue during the Ottomans with slight differences. Although the curriculum of regular madrasas was different, the idea of staging, which was very important in determining the curriculum, was the common feature of these madrasas. Saçaklızâde Mehmed Efendi, following al-Gazali, who named these stages, classified the disciplines according to these stages in his book, *Tartîb al-ulûm*. Whereas *Qawaqib*, a text which understood to be

written by the command of the Master Clerk/ Rais al-Kuttâb Mustafa Efendi, nine years after the death of Sachaklizâda Mehmed Efendi (1732), classifies the sciences in its first chapter and in the second, lists the order of disciplines that should be followed in learning from the teachers. This text, which lists the stages in a similar way to Sachaklizâda's, was written in 1741. This staging, which is not found in other similar books in the field, is remarkable in terms of the impact of Sachaklizâda on the coming tradition. In this paper, we will put forth the similarities, the differences and the influence between the two texts.

Keywords: History of Education, Madrasas, Staged Curriculum, Sachaklizâda, Qawaqib-i Sab'a

İmam Mâturîdî'nin Hadislerde İsnadı Terk Etmesinin Muhtemel Nedenleri Üzerine Bir Değerlendirme

Arş. Gör. Tunahan Erdoğan

Akdeniz Üniversitesi, İlahiyat/Hadis
tunahanerdogan1234@hotmail.com

Özet

İmam Mâturîdî'nin (ö. 333/944) günümüze ulaşan *Kitâbü't-tevhîd* ve *Te'vilâtü ehli's-sünne* isimli iki eserinde rivâyetleri aktarırken senedlerini zikretmediği bilinen bir husustur. Onun bu tavrı, hadis ilmi açısından bir problem teşkil etmektedir.

Mâturîdî'nin isnâdlara karşı ilgisizliğini açıklama noktasında döneme, bölgeye ve yön-teme dayalı birtakım izahlar getirilmesi mümkündür. Mâturîdî'nin yaşadığı çağda (h. IV. asır) ve bölgede (Semerkand/Mâverâünnehir) âlimlerin sened zikri karşısında olumsuz bir tavır sergilemiş olmaları muhtemel sebepler arasında düşünülebilir. Mâturîdî'nin, mensubu bulunduğu Hanefî geleneğin hadislere karşı muhtevâ odaklı yaklaşımının bir sonucu olarak isnadları göz ardı etmesi ihtimali de olası sebeplerden biridir. Öte yandan Mâturîdî'nin, pratikte isnadı terk etmesine rağmen teorik olarak mütevâtir derecesine ulaşmayan haberlerin amele konu edilmeleri ya da terk edilmeleri noktasında bir karara varabilmek için, râvîlerin durumlarının incelenmesini kabul etmesi ve bunu gerekli görmesi ise bir çelişki gibi durmaktadır. Mâturîdî'nin hadislerin senedlerine yer vermemesi, kendisinin meslek olarak hadisçi, eserlerinin de rivâyeti konu edinen kitaplar olması ile de ilişkilendirilebilir. Rivâyetlere sayısal bakımdan daha çok yer verdiği *Te'vilât'in*, onun tefsir takrirlerinin derlenmesi suretiyle oluşturulmuş olması, dolayısıyla ders sırasında isnâd zikrine ihtiyaç duymamış olması da söz konusu tercihinde etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: İmam Mâturîdî, Maturîdî'de İsnad, Maturîdî'de Sened Zikri, Mâturîdî ve Hadis

Türkiye’deki Son Dönem Hadis-Sünnet Tartışmaları Bağlamında Tayyip Okiç’in Hadisçiliği

Fatime Üraz¹

Türkiye’deki akademik zihniyet ve tavrın oluşmasında önemli bir rol oynamış olan Bosnalı ilim adamı Muhammed Tayyip Okiç (1902-1977), Türkiye’de son zamanlarda iyice belirginleşen hadis-sünnet tartışmalarında kendisine zaman zaman atfı yapılan bir isimdir. Bahsedilen tartışmalarda Okiç’in adının geçmesi, 1949’da açılan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Temel İslam Bilimleri Bölümünün başında Batı’da lisans ve doktora eğitimini almış bir akademisyen olarak bulunması ve özellikle Tefsir ve Hadis alanında öğrenci yetiştirmiş olmasındandır. Başta Ankara olmak üzere ilahiyat fakültelerinin oryantalist çalışmalarla tanışmasına vesile olması, öğrencilerini oryantalist çalışmaları görmeye ve onları tercümeyle yönlendirmesi ve hatta öğrencilerinden bazılarının bazı görüşlerinin oryantalist görüşlerle örtüşmesi Okiç’i, Türkiye’deki hadis anlayışının geleneksel çizgiden kaymasının müsebbiplerinden biri kılar mı? Tebliğde Okiç’in, Cumhuriyet dönemi hadis çalışmalarına büyük katkısı olan Babanzâde Ahmed Naim (1872-1934), İzmirli İsmail Hakkı (1869-1946), Arapkirli Hüseyin Avni (1864-1954) gibi klasik hadis geleneğine çizgisinde hareket ettiği vurgulanmaktadır. Özellikle Zakir Kadiri Ugan (1890-1970) gibi kendi döneminin isimleri ile mukayese edildiğinde onun bu yönü daha net görülmektedir. Tebliğde Okiç’in hadise dair görüşleri özellikle Ugan’ın hadise yaklaşımlarıyla karşılaştırılmış ve neticede Ugan’ın aksine içeriden bir üslup kullandığı, hadis ilminin terminolojisini istihdam ettiği hem de içerik bakımından hadisi ve klasik hadis yöntemlerini önemseydiği görülmüştür. Ugan’ın “Dini ve Gayri Dini Rivayetler” makalesi ile Türk Ansiklopedisindeki “Hadis” maddesindeki yaklaşımları hadisin menşesine ve sübutuna yönelik olumsuz ifadeler içermektedir. Bu tebliğ, Ugan’ın bahsedilen “Hadis” maddesinin yanlışlıkla Okiç’e nispet edilerek Okiç’in hadisle ilgili görüşleri üzerine bir değerlendirme yapılmasının istendiği bir söyleşi üzerine kaleme alınmıştır. Tebliğ, Okiç’in genel olarak oryantalist bir bakışa sahip olmadığını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tayyip Okiç, Hadis, Zakir Kadiri Ugan, Klasik Hadisçilik, Oryantalizm.

1 Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü Hadis Yüksek Lisans Öğrencisi.

Muhammed Tayyip Okic as a Muhaddith in the Context of Late Debate of Hadith-Sunna in Turkey

Bosnian an important role in the vote was the formation of academic mindset and attitude in Turkey scholar Muhammad Tayyip Okic (1902-1977), recently in Turkey in thoroughly evident hadith-circumcision debate is a name that referred to from time to time itself. Okic's name is mentioned in the discussions mentioned above. He is the head of the Department of Basic Islamic Sciences in the Faculty of Theology at Ankara University, which was opened in 1949, as an academician who has received his undergraduate and doctorate education in the West, and has trained students especially in the field of Tafsir and Hadith. Particularly in Ankara, including theology have occasion to meet with the faculty of oriental studies, see the work students orientalist and routing translated them and even some of the students to match with Orientalist views of some of the views Okic, did make one müsebbip of shifting from the traditional line of hadith understanding in Turkey? In the communiqué, it is emphasized that Okic acts in the tradition of classical hadith such as Babanzâde Ahmed Naim (1872-1934), İsmail Hakkı of İzmir (1869-1946) and Hüseyin Avni of Arapkir (1864-1954), who made great contributions to the hadith studies of the Republican period. Especially when compared with the names of his own period, such as Zakir Kadiri Ugan (1890-1970), this aspect of him is seen more clearly. In the Communiqué, Okic's views on the hadith were especially compared with Ugan's approaches to the hadith, and as a result, it was seen that he used an interior style unlike Ugan, employed the terminology of hadith science, and he cared about hadith and classical hadith methods in terms of content. Ugan's "Religious and Non-Religious Narratives ile article and yaklaşım Hadith yaklaşım approaches in the Turkish Encyclopedia contain negative expressions regarding the origin and adherence of the hadith. This communiqué was written on an interview in which Ugan's "Hadith" article was mistakenly compared to Okic and asked to make an assessment of Okic's views on the hadith. The Communiqué states that Okic does not have an orientalist view in general.

Key Words: Tayyip Okic, Hadith, Zakir Kadiri Ugan, Classical Hadithism, Orientalism

Kur'an'ın Anlaşılmasında Bütünsellik İlkesinin Rolü

Yasin Pişgin

Özet

Kur'an sonsuz ilim ve hikmet sahibi olan Allah'tan gelmiş son ilahi kitaptır. O'nun en önemli özelliklerinde biri de çelişkili bilgi ve hükümler içermemesidir. Fakat Kur'an'ın üslubunda konular, farklı boyutlarıyla çeşitli sure ve ayetlere serpiştirilmiş bir şekilde anlatılmaktadır. Başka bir deyişle bir manayı ifade etmek bakımından ayetler, hem siyak-sibak hem de değindikleri ortak tema bütünlüğünde farklı roller üstlenirler. Bundan dolayı yüzeysel bir bakış açısıyla okuduğunda bazı ayetlerin arasında bir takım paradoksların olduğunu zannedilebilir. Kur'an ilimlerinde "Müşkilü'l-Kur'an" olarak isimlendirilen bu sorun, ilgili ayetlerin sure ve kitap bütünlüğünde analizinin yapılması, cümlelerin özneleri ve yüklemeleri, fiillerin failleri ve mefulleri arasındaki ilişkilerin ve kavramsal ağların tam olarak tespit edilmesiyle ortadan kalkar. Kur'an'ın bütünsel anlamına ulaşmak, cüzi manayı yakalamaya nispetle çok daha zordur ve derin bir şekilde düşünmeyi ve çok çalışmayı gerektirir. Ayrıca bütünsel anlama yaklaşmak aynı zamanda Allah'ın murat ettiği manaya da yaklaşmak anlamına gelir. Bu şekilde elde edilecek olan "anlamada birlik" hiç kuşkusuz İslam toplumunun itikadî, amelî ve ahlakî birliğinin de kurucu unsurunu oluşturacaktır. Hatta diyebiliriz ki, hem tarihte hem de günümüzde toplumun parçalanmasında Kur'an'ı kendi bütünlüğü içinde anlamak istemeyen ve kendi görüşünü destekleyen ayetlerin ilgili yerlerini alan parçacı yaklaşımların büyük etkisi vardır. İşte biz bu çalışmamızda, bir hakikat ve hidayet çağrısı olan Kur'an'ın anlaşılmasında ve yaşanmasında hayati öneme sahip olan bu ilkeyi ana hatlarıyla ele almaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Anlama, Bütünsellik İlkesi, Siyak-Sibak.

The Role of the Integrity Principle in Understanding the Qur'an

Abstract

The Qur'an is the last divine book from Allah, who has infinite knowledge and wisdom. One of its important features is that it does not contain contradictory information and provisions. However, in the Qur'an's style, the subjects are explained in different dimensions and scattered in various suras and verses. In other words, in order to express a meaning, the verses play different roles both in context and in the common theme integrity that they refer to. Therefore, when reading from a superficial perspective, it can be assumed that there are some paradoxes among some verses. This problem is called as "Müşkilü'l-Kur'an inde in Qur'anic sciences. And this is solved by analyzing the relevant verses in the surah and book integrity and by the exact determination of the relationships and conceptual networks between the subjects and predicates of sentences, the perpetrators and notables of verbs. Achieving the holistic meaning of the Qur'an is much more difficult than attaining piece meaning and requires deep thinking and hard work. Also, approaching holistic meaning also means approaching God's goal. The unity in understanding achieved in this way will undoubtedly build the constituent element of the religious, behavioral and moral unity of Islamic society. We can even say that fragmentary approaches that do not want to understand the Qur'an in its entirety and take the relevant parts of the verses that support their view has great effect both in history and today in the disintegration of society. In this study, we will try to outline this principle, which is vital in understanding and experiencing the Qur'an, a call for truth and guidance.

Key Words: Quran, Understanding, Integrity Principle, Context.

Kur'an'ın Anlaşılmasında Bütünsellik İlkesinin Rolü

Doç. Dr. Yasin PİŞGİN

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri/Tefsir
yasinpisgin-1175@hotmail.com

Özet

Kur'an, sonsuz hikmet sahibi olan Allah'ın hikmet üzere indirdiği son ilahi kelamdır. Kur'an'ın hem lafzına hem de manasına hiçbir şekilde bozulma ve yozlaşmanın nüfuz edememesi bu hikmetle ilişkilidir. O, Allah'ın sonsuz hikmetinin tecellisidir. O'nda beşerî kelimada olduğu gibi içerik, üslup ve amaç bakımından birbirini yalanlayan çelişkili bilgi ve hükümlere rastlanmaz. Kur'an'ın en önemli özelliklerinden biri de herhangi bir konuyu, farklı yönleriyle farklı ayetlerde ele almasıdır. Bu da o konunun bütün yönleriyle doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için, ilgili ayetlerin tamamını dilsel ve tarihsel süreçlerle birlikte topyekün incelemeyi gerektirir. Bu sebeple Allah, Kur'an'ın anlaşılması için "arka planı/akıbeti hesaba katarak nitelikli ve derinlikli düşünmek demek olan tedebbür"ü emretmektedir. İnsan, bu "tedebbür"ün eşlik etmediği sığ bir nazarla Kur'an'ı okuduğunda, ilahi kelamın her noktasına nüfuz etmiş olan hikmeti idrak edemez ve o'nda bir takım çelişkilerin varlığı zehabına kapılır. Bu ise bir hakikat ve hidayet çağrısı olan Kur'an'ın anlam bütünlüğünü kaybetmeyle baş gösteren ve zihinsel, duygusal ve davranışsal parçalanmaya kadar giden bir yabancılaşma sürecinin etkin amilidir.

Bundan daha kötüsü ise ideolojik aidiyetlerin ve siyasal angajmanların sebep olduğu parçalanmış bir zihin ve kalp dünyasının eşliğinde Kur'an'ı okumaktır. Bu tür bir okuma, bütün boyutlarıyla insan yaşamını bütünsel bir şekilde inşa etmek için indirilmiş etken bir özne olan Kur'an'ı; her ekol ve ideolojinin, doğruluğunu kendisine onaylattığı edilgen bir nesne konumuna indirger. Böylece insan Kur'an'ı okuduğunda aslında Kur'an'ı değil, kendi emel, arzu ve heveslerini yani kendisini okumuş olur; kendisiyle çelişen kı-

sımları ise tevile tabi tutarak adeta yok sayar. Kur'an'ın anlam bütünlüğünü ihlal ve istismar etmesi sebebiyle de "kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr eden ve kıyamet gününde azabın en şiddetlisine uğrayan" kimsenin durumuna düşer. Şu halde Kur'an'daki bir konunun doğru anlaşılmasında riayet edilmesi zorunluluk arz eden ve adeta bir mihenk taşı olan bu ilke, salt zihni/epistemolojik değil, aynı zamanda kalbi/psikolojik ve ameli/sosyolojik bir fonksiyona da sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tefsir, Anlama, Bütünsellik İlkesi

HADİSTEKİ DÖNÜŞÜMÜN YÖNTEM TARTIŞMALARINA ETKİSİ

Zişan Türcan¹

Hadisteki değişim ve onun zorladığı belli belirsiz yöntem tartışmaları hadis rivayetinin başladığı tarihe kadar geri götürebilir. Hz. Peygamber zamanında başlayan hadis rivayeti hadis ilminin teşekkül sürecinin nüvesini oluşturmuş hem de lafzî ve manevî rivayet tartışmaları etrafında ilk defa bir usûl tartışmasına kapı aralamıştır. Suffe ile başlayan hadis eğitim ve öğretimi, şifâhî rivayetten metinleşme sürecine, tedvin ve tasniften şerh ve haşiyeye dönemlerine evrilmiş ve nihayet araştırma, inceleme ve tenkit şeklinde nitelendirebileceğimiz son döneme kadar gelmiştir. Hadis ilminde görülen değişim ve dönüşümlerde kitabet ve metinleşme olgusu, hadisin bilgi değerine ilişkin tartışmalar ve buna bağlı olarak sıhhat-amel edilebilirlik konusundaki ihtilaflar, hadisin te'vîli meselesi ve bir kısmının farklı kültürlerle dayandığı bilinen birtakım ilimlerin etkisi söz konusudur. Özellikle erken dönemde görülen evrelere geçiş çeşitli düzeylerde dirençle karşılaşmış; tedvinle ilgili yaşanan itikadî endişenin ardından tasnifle birlikte te'vîl, gayr-i İslamî kültürlerden Mutezile eliyle transfer edilen müfsit bir yöntem olarak karşılanmıştır. Benzer şekilde altıncı asırda mantık ilmi de bundan nasibini almıştır.

On sekizinci yüzyıl itibarıyla ortaya çıkan gelişmeler ise hadis alanında çok dramatik bir dönüşüme zorlamıştır. Siyasî, askerî ve kültürel alanlarda üstünlüğü ele geçiren Batı'nın aynı süreçte, bahsedilen alanlarda fikrî ve lojistik destek arayışları çerçevesinde İslamî kaynaklar üzerine akademik çalışmalara yönelmesi Müslümanları geleneksel yöntemlerin dışına çıkmaya zorlamıştır. Yeni dönemdeki tartışmaların temelinde ise bu vakte kadar dinin temel iki kaynağından biri olarak ele alınan hadiste tarihçi bakış açısının uygunluğu/meşruluğu sorusu vardır.

Hadis ilminin geçirdiği evrelerde ortaya çıkan tartışmalar yönetsel düzeyde kalmamış, çoğu zaman dinî ve ideolojik bir boyuta da sahip olmuştur.

1 Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Hadis Anabilim Dalı, z.turcan@hotmail.com

THE EFFECT OF TRANSFORMATION IN HADITH ON METHOD DISCUSSIONS

The changes in the hadith science and the vague discussions about methods forced by them, can lead back to the date of the hadith narration. The narration of hadith starting in the time of the Prophet is the core of the formation process of hadith science. The narration of hadith also brings about discussion on narration method (usûl) around the discussions of verbatim transmission (al-riwaya bi-l-lafz) and paraphrastic transmission (al-riwaya bi-al-ma'na). Hadith education starting in al-Suffa went through a number of stages until the last period called "research, review and criticism period". The stages in hadith education are transition from verbatim transmission period to stage of the putting of hadith into writing (textualization), and from tadwin and tasnif (classification) to commentary (sharh) and postscript (hashiya). The discussions about epistemic value of hadith, and the controversies on the validity and being able to be acted, which stems from epistemic value discussion, and the interpretation of hadith and the various sciences pertaining to the different cultures have effect on the changes and transformations observed in the hadith science. Especially, the transition into the stages observed in the early period was resisted, and after the concerns based on the belief suffered by majority muslims regarding the tadwin, the ta'wil alongside the tasnif was considered as a seditious method, which was transferred from the non-islamic cultures by Mu'tazila. Similarly, the logic was also qualified as non-islamic science in the sixth century.

The developments in the eighteenth century compelled the field of hadith into a dramatically transformation. The turning of the west, which acquired the superiority in the political, military and cultural fields towards the academic works on the islamic sources in the same process to search the support in thoughtful and logistics, made the muslims pushed out of the traditional methods. The question that if or not the historical view in the hadith, which is one of two main sources of the religion, is appropriate or rightful, forms the basis for the discussions in the new era.

The discussions emerging in the stages that the hadith science passed through, did not be restricted to the methodic ground, but also and even mostly, had a religious or an ideological aspect.

بسم الله الرحمن الرحيم

الشرعية السياسية:

قراءة في أزمة الفقه السياسي الإسلامي-

إعداد: د. عماد المرزوق

أستاذ التعليم العالي مشارك

جامعة محمد الأول،

كلية الآداب والعلوم الإسلامية

وجدة، المملكة المغربية.

البريد الإلكتروني: moc.liamg@kuozremle.i

لقد برهن العقل السياسي الإسلامي-من أول صراع سياسي طارئ عليه، أن ثمة قصورا في ترشيد الصراع وتوجيهه، ولعلنا ونحن بصدد هذه عرض مضامين هذه المداخلة، سنعمد لتدشين نواظم تفكّ ذلك الحصار، وتستنأف النظر فيما ينبغي النقاش حوله، وإذا كان معهود المنهج والرؤية أصل لكل عمل رصين، فإن تحديدنا للتصورات العامة التي تطرح توظيفا جديا لإحياء الأشعور السياسي لدى المسلمين المكبلين ببنيان استبدادي طرح نفسه كقاعدة إيديولوجية تأخذ من شعرة معاوية المستند الشرعي الوحيد من خلال التعالي بالسياسة وتسييس المتعالي...¹.

مقولات صرّح بها ابن المقفع وغيره من(كتاب السلاطين)، من الإيديولوجيا السلطانية

١ - د. طه عبد الرحمان: بؤس الدهرانية، الشبكة العربية للأبحاث والنشر بيروت، الطبعة الأولى ٢٠١٠م: ص ٦٨.

الفارسية... التي سعت إلى المماثلة بين الطاغية المستبد وبين الله^٢، وأسفر من التاحية الإجرائية انتكاسة قيمية أعلت منطلق الاستبداد، وفرضت على الطبقة المثقفة العالمية من الناحية الفكرية-تسويغية، ولعل هذا التصور ينسجم وتشخيص مالك بن نبي لداء التكيف مع الاستبداد، فاعتبر أن الحضارة الإسلامية لم ينشأ عن مبادئ الإسلام، ولكن المبادئ هي التي تكيفت مع سلطة زمنية قاهرة، وهو تشخيص دقيق بالنسبة للشق السياسي على الأقل من الحضارة الإسلامية.

ويبقى السؤال الجوهرية: كيف يتم رأب هذا الصدع وإعادة هيكلة النظام السياسي الإسلامي؟ ما هي مسؤولية الطبقة العاملة المجتهدة للحفاظ على التوازن بين مطالب الحكام ومقتضيات الشرع؟ ومن أين يستمد الحاكم شرعيته السياسية؟ وم جهة ثنئية كيف يتأتى لنا تحقيق مقصد (الاستقرار والأمن الاجتماعي) في مقابل (التنازل عن حرية الأمة، والتمكين للفساد والاستبداد)؟ هذا التخالف الذي شكل عبء ثقيلا على الاجتهاد المعاصر وقيدا يستعصي على الفقه المقلد المنحيس تجاوزه إلا من خلال قومة علمية حقيقية تتجاوز نماذج السقف التاريخي المنحرف.

سنعتمد في عرض هذه المداخلة على محاور ثلاثة مركزة، نجعلها خطة أساسية في البحث على النحو الآتي:

- ١- اجتهادات الفقهاء المضحية بالشرعية السياسية ومناقشتها :
- جواز بيعة الواحد
- جواز ولاية العهد
- جواز التغلب بالسيف
- الشرعية السياسية تستمد من النص لا من اختيار الأمة .
- ٢- اجتهادات الفقهاء المكبلة لحرية الأمة ودورها في التغيير، ومناقشتها.
- الوثنية السياسية (تعظيم السلطان):
- تحريم الخروج على الحاكم بإطلاق :

٢ - د. محمد عابد الجابري: الدين والدولة وتطبيق الشريعة، سلسلة الثقافة القومية ٩٢ - قضايا الفكر العربي، ٤، بيروت، الطبعة الرابعة ٢٠١٠٢: ص ٥٨.

- تسويغ الظلم بنصوص شرعية (وإن ضرب ظهره وأخذ مالك..)
- منح الحاكم غير الشرعي صلاحيات وحقوق الحاكم الشرعي.
- الخلط بين الشرعي والقديري :
- السقف الحقوقي والسياسي المتدني (حقوق المرأة السياسية، وحقوق أهل الذمة) :
- ٣- معالم أولية في طريق اقتحام العقبات السياسية الكبرى :
- من الأسبق : الشرعية أم الشريعة ؟
- مكانة الشريعة في دساتير دول الربيع العربي ؟
- الشريعة والحرية أي علاقة ؟
- المواطنة وحق المساواة أمام القانون .
- المبادئ الكبرى : حاكمية الأمة – القيادة الجماعية – مبدأ شرعية السلطة
- بناء مجتمع راشد قبل بناء الخلافة الراشدة .
- كلمات مفتاح: الشرعية السياسية، حرية الامة، أزمة الفقه السياسي- مجتمع راشد...

